

2017

$\beta\ddot{y} \alpha \zeta \frac{1}{2} \zeta \frac{1}{4} 1^0 \dot{\iota}^0 \pm, \mu \tilde{A} \tilde{A} \hat{A} \hat{A} \tilde{A} \mathring{A}^3 0 \acute{A} \dot{\iota} \tilde{A} \cdot \tilde{A}$
 $\beta\ddot{y} \gg \mu^1 \tilde{A} \zeta \mathring{A} \acute{A}^3 - \pm \hat{A} \frac{1}{4} \cdot \zeta \pm \frac{1}{2} 1 \tilde{A} \frac{1}{4} \hat{I} \frac{1}{2}$
 $\beta\ddot{y}^0 \pm \tilde{A} \pm \hat{A} \zeta \gg - \frac{1}{4} \cdot \tilde{A} \cdot \hat{A} \tilde{A} \cdot \hat{A} \acute{\iota}^1 \pm \mathring{A} \epsilon, \zeta \acute{A} \neg$
 $\beta\ddot{y} \tilde{A} \cdot \hat{A} \cdot \mathring{A} \acute{A} \acute{E} \hat{A} \pm \hat{E}^0 \textcircled{R} \hat{A} \wedge \frac{1}{2} \acute{E} \tilde{A} \cdot \hat{A} : \hat{A} \pm \acute{A}$
 $\beta\ddot{y}^0 \pm \tilde{A} \neg \tilde{A} \tilde{A} \pm \tilde{A} \cdot, \tilde{A} \neg \tilde{A} \mu^1 \hat{A} \mu \frac{1}{2} \acute{\iota} \mu \zeta \dot{\iota} \frac{1}{4} \mu$

$\beta\ddot{y} \pounds \tilde{A} \mathring{A} \gg 1 \pm \frac{1}{2} \dot{\iota} \hat{A}, \acute{A}^1 \tilde{A} \tilde{A} \mu^{-} \acute{\iota} \zeta \mathring{A}$

$\beta\ddot{y} \acute{A} \dot{\iota}^3 \acute{A} \pm \frac{1}{4} \frac{1}{4} \pm \text{''}^1 \mu, \frac{1}{2} - \hat{A}^0 \pm 1 \cdot \mathring{A} \acute{A} \acute{E} \hat{A} \pm \hat{E}^0 \dot{\iota} \ddot{Y}^1 0 \zeta \frac{1}{2} \zeta \frac{1}{4} 1^0 \dot{\iota} \text{''}^{-0} \pm 1 \zeta, \pounds \zeta \zeta \gg \textcircled{R} \cdot \zeta \frac{1}{4} 1^0 \hat{I} \frac{1}{2} 0 \pm 1$
 $\beta\ddot{y} \cdot \hat{A}^1 \tilde{A} \tilde{A} \cdot \frac{1}{4} \hat{I} \frac{1}{2}, \pm \frac{1}{2} \mu \hat{A}^1 \tilde{A} \tilde{A} \textcircled{R} \frac{1}{4} 1 \zeta \cdot \mu \neg \hat{A} \zeta \gg 1 \hat{A} \neg \mathring{A} \zeta \mathring{A}$

Σχολή Νομικής και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Νομικής

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα

Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

Θέμα:

*«Το νομικό καθεστώς συγκρότησης και λειτουργίας
μηχανισμών καταπολέμησης της διαφθοράς εντός
της Ευρωπαϊκής Ένωσης: παρούσα κατάσταση,
τάσεις ενδεχόμενης επανεκτίμησης.»*

Όνομα Φοιτητή:

Στυλιανός Αριστείδου

Αρ. Φοιτ. Ταυτότητας: 1163403908

Επιβλέπων: Δρ. Κωνσταντίνος Αθανασόπουλος

Πάφος, 2017

Η Επιτροπή για την έγκριση της διπλωματικής εργασίας:

Υπογραφή*

**Όνοματεπώνυμο
Βαθμίδα Καθηγητή
Νομικής**

Υπογραφή*

**Όνοματεπώνυμο
Βαθμίδα Καθηγητή
Νομικής**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1ο - Το Φαινόμενο της Διαφθοράς σε μια Κοινωνία στις Μέρες μας και Σχετικοί Λόγοι Δημιουργίας του	8
1.1 Εισαγωγή Κεφαλαίου	8
1.2 Η Έννοια και τα Χαρακτηριστικά της Διαφθοράς σε μια Κοινωνία	9
1.3 Λόγοι Δημιουργίας και Ύπαρξης Διαφθοράς σε μια Κοινωνία.....	10
1.3.1 Η Οικονομική Κρίση	10
1.3.2 Η Εξάπλωση της Οικονομικής Κρίσης του 2008.....	13
1.3.3 Οικονομικοί Παράγοντες που Ενισχύουν τις Ανισότητες και τον Κίνδυνο Φτώχειας Οδηγούν στην Διαφθορά σε μια Κοινωνία.....	14
1.4 Το Πλαίσιο της Οικονομικής Ανάπτυξης σε μια Κοινωνία και Τομείς που το Χαρακτηρίζουν με Σκοπό την Μείωση της Διαφθοράς.....	15
1.4.1 Η Συμβολή της Βιομηχανικής Πολιτικής στην Οικονομική Ανάπτυξη μιας Κοινωνίας.....	15
A) Έλεγχος της διαρθρώσεως της αγοράς	17
B) Έλεγχος της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων	17
Γ) Έλεγχος της κατανομής των συντελεστών παραγωγής.....	18
Δ) Έλεγχος της κατανομής του εισοδήματος μέσω «μέτρων βοήθειας».....	18
1.4.2 Πρωτοβουλίες και Δράσεις των Κρατών Μελών με Σκοπό την Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας σε μια Κοινωνία και την Καταπολέμηση της Διαφθοράς.....	19
1.5 Ανάλυση Δεδομένων για το Φαινόμενο της Διαφθοράς στην Ε.Ε.....	22
1.5.1 Επεξήγηση Κανονιστικού Πλαισίου με Σκοπό την Καταπολέμηση της Οικονομικής Διαφθοράς στις Χώρες.....	22
Κεφάλαιο 2ο - Το Φαινόμενο της Διαφθοράς στην Ε.Ε. Καθώς και Νομικοί Τρόποι Αντιμετώπισής του	25
2.1 Η Νομική Αντιμετώπιση της Διαφθοράς από την Ε.Ε.....	25
2.2 Μέθοδοι και Τεχνικές Διαφθοράς στην Ευρώπη.....	26
2.2.1 Φοροδιαφυγή ως Βασικό Στοιχείο Διαφθοράς στην Ευρώπη.....	26

2.2.2 Το "Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος" ως Οικονομική Διαφθορά στις Χώρες της Ευρώπης.....	28
2.2.2.1 Είδη Υπεράκτιων Εταιρειών και Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος ως Έννοια Οικονομικής Διαφθοράς.....	28
2.3 Τρόποι με τους οποίους η Διαφθορά μπορεί να αντιμετωπιστεί από τις Αρχές της Ε.Ε.....	30
2.3.1 Ορθή Φορολογική Διοίκηση στην Ε.Ε με σκοπό την καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής.....	30
2.3.2 Τρόπος Αντιμετώπισης Περιπτώσεων Φοροδιαφυγής και Ξεπλύματος Μαύτου Χρήματος με Σειρά Τακτικών Φορολογικών Ελέγχων στις Επιχειρήσεις των Χωρών της Ευρώπης.....	30
2.3.3 Προτεινόμενες Λύσεις για την Αντιμετώπιση της Διαφθοράς.....	34
2.3.3.1 Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών	34
2.3.3.2 Ορθός Φορολογικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις για Ενδοομιλικές Συναλλαγές με Σκοπό την Αποφυγή Διαφθοράς.....	35
2.3.3.3 Η Έννοια και η Ερμηνεία- Χαρακτηριστικά των Ενδοομιλικών Συναλλαγών με σκοπό την μείωση του φαινομένου της Οικονομικής Διαφθοράς.....	38
2.3.3.4 Ορθή Μεθοδολογία και είδη Προεγκρίσεων Ενδοομιλικών Συναλλαγών με σκοπό τη μείωση του φαινομένου της Οικονομικής Διαφθοράς.....	38
2.3.3.5 Νομικό Πλαίσιο που ισχύει στην Ε.Ε για τις Ενδοομιλικές Συναλλαγές.....	40
2.4 Το Νομικό Καθστώς της Εφαρμογής του Όρου Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ευρώπη με Σκοπό την Μείωση Φαινομένων Οικονομικής Διαφθοράς	42
2.4.1 Η Έννοια και ο Ορισμός της Εταιρικής Διακυβέρνησης στις Επιχειρήσεις στην Ευρώπη.....	42
2.4.2 Ανάλυση Συνόλου Αρχών που Διέπουν την Εταιρική Διακυβέρνηση με Σκοπό την Εξάλειψη Φαινομένων Οικονομικής Διαφθοράς	43
2.4.3 Σκοπός των Επιχειρήσεων Σχετικά με την Εφαρμογή Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ε.Ε. με Σκοπό την Καταπολέμηση της Οικονομικής Διαφθοράς ..	46
2.4.4 Εταιρική Διακυβέρνηση και Εσωτερικοί Ελεγκτές στις Επιχειρήσεις στην Ε.Ε. με Σκοπό την Αποφυγή της Διαφθοράς	47
2.5 Ποινικό Δίκαιο και Αντιμετώπιση Διαφθοράς στην Ευρώπη.....	47
Επίλογος - Συμπεράσματα.....	52
Βιβλιογραφία.....	56

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στο παρόν στάδιο θα ήθελα να ευχαριστήσω όσους βοήθησαν στο να φέρω εις πέρας την συγκεκριμένη διπλωματική μου εργασία αφιερώνοντας τον ελεύθερο τους χρόνο.

Σημαντική αλλά και πολύτιμη ήταν η βοήθεια του Επιβλέποντα Καθηγητή μου κ. Κωνσταντίνου Αθανασόπουλου, όπου με την βοήθεια, την καθοδήγηση αλλά και την στήριξη που μου παρείχε όλο αυτό το διάστημα κατάφερα να ολοκληρώσω την διπλωματική μου εργασία.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Οικογένειά μου για όλη την στήριξη και συμπαράσταση τους.

Πρόλογος

Σύμφωνα με όσα θα αναφερθούν και θα σχολιαστούν στις ακόλουθες σελίδες της εργασίας, θα λέγαμε πως βασικός σκοπός της εν λόγω εργασίας, αναφέρεται σχετικά η συλλογή, αξιολόγηση και συζήτηση στοιχείων που τοποθετούνται στο πλαίσιο της ανάλυσης των στοιχείων της μελέτης του νομικού καθεστώτος συγκρότησης και λειτουργίας των μηχανισμών καταπολέμησης της διαφθοράς στην Ε.Ε.

Ως εκ τούτου, και προκειμένου η εν λόγω εργασία να θεωρείται ορθή και αποτελεσματική ως προς τα στοιχεία που εξετάζει, διαχωρίζεται σχετικά σε δύο (2) κεφάλαια, με πρώτο εκείνο της μελέτης του Φαινομένου της Διαφθοράς σε μια Κοινωνία στις Μέρες μας και Σχετικοί Λόγοι Δημιουργίας του και στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται στο Φαινόμενο της Διαφθοράς στην Ε.Ε. Καθώς και Νομικοί Τρόποι Αντιμετώπισής του.

Εισαγωγή

Αποτελεί γεγονός στις μέρες μας πως η έννοια της διαφθοράς και το οικονομικό έγκλημα, ως μία από τις μορφές εγκλήματος και αντικοινωνικής δραστηριότητας, έχει λάβει τα τελευταία χρόνια σημαντική διάσταση και αποτελεί μια από τις βασικές αιτίες οικονομικής και κοινωνικής εκτροπής στις χώρες της Ευρώπης.

Η έννοια της διαφθοράς και το οικονομικό έγκλημα δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με το κοινό ποινικό έγκλημα, το αποκαλούμενο έγκλημα του δρόμου (street crime), και η εμπειρία έχει δείξει ότι η αντιμετώπισή του έγκειται στην ύπαρξη αποτελεσματικών ρυθμιστικών μηχανισμών, ευέλικτων ελεγκτικών και διωκτικών υπηρεσιών, αλλά και της προσδοκίας του κόσμου ότι οι πλούσιοι και οι οικονομικά δυνατοί δεν θα έχουν ευκαιρίες να εγκλωβίζουν την κοινωνία και να διαφεύγουν της σύλληψης και τιμωρίας.

Η κατηγοριοποίηση των θυμάτων σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία δείχνει τα εξής (Κάτσιοις, 2008). Τα άτομα θύματα, παραδείγματα όπως άνθρωποι που έχουν χάσει τα χρηματά τους στο χρηματιστήριο εξαιτίας κάποιας χρηματιστηριακής απάτης, που έχουν κάνει μη αναγκαίες επισκευές στα αυτοκίνητά τους, που αγόρασαν ελαττωματικά προϊόντα, που αγόρασαν επιβλαβή για την υγεία τους φάρμακα, που έχουν υποστεί ένα εργατικό ατύχημα.

Στις επιχειρήσεις – θύματα (The Corporate Enterprises as victims), με σχετικά παραδείγματα τις κλοπές και τις καταχρήσεις των υπαλλήλων τους σε βάρος τους. Επίσης τους κρατικούς οργανισμούς – θύματα (The Governmental Institutions as victims), με κλασικό παράδειγμα τις πράξεις πολιτικής διαφθοράς τους, του χρηματισμού των στελεχών τους, για να ευνοήσουν ιδιωτικά συμφερόντα με τη δημιουργία πελατειακών σχέσεων.

Αντίστοχια στη διεθνή έννομη τάξη – θύμα (The International Order as a victim), με παραδείγματα τη δωροδοκία πολιτικών και οικονομικών παραγόντων ξένων κρατών από πολυεθνικές εταιρείες, την ανάμιξη κυβερνητικών υπηρεσιών στις εμπορικές και γενικότερα τις οικονομικές υποθέσεις ξένων κρατών.

Κεφάλαιο 1^ο - Το Φαινόμενο της Διαφθοράς σε μια Κοινωνία στις Μέρρες μας και Σχετικοί Λόγοι Δημιουργίας του

1.1 Εισαγωγή Κεφαλαίου

Αναφερόμενοι στο οικονομικό έγκλημα και τις φορολογικές παραβάσεις καθώς και την οικονομική διαφθορά, σημειώνεται πως πολλές είναι οι μορφές του με τις οποίες έχει εμφανισθεί όλα τα προηγούμενα έτη στην Ελληνική κοινωνία, όπως τα οικονομικά σκάνδαλα, οι χρηματιστηριακές «φούσκες», τα τραπεζικά σκάνδαλα και η διαφθορά στη πολιτική.

Η κάθε μορφής φορολογική απάτη, τα ταξικά αγαθά και οι απάτες δανείων, απιστίες-υπεξαιρέσεις, είναι ουσιαστικά όλες τους εκφάνσεις του οικονομικού εγκλήματος ή του φαινομένου που ονομάζεται και διαφορετικά ως *έγκλημα του λευκού κολάρου*.

Το ίδιο ισχύει και για τον όρο ξέπλυμα μαύρου χρήματος και την οικονομική διαφθορά. Στο δημόσιο τομέα βέβαια, οι φορολογικές απάτες και η κάθε μορφής οικονομική εγκληματικότητα η οποία έχει σχέση με το παράνομο οικονομικό όφελος, οδηγούν σε στέρηση παιδείας, υγείας και κοινωνικής πρόνοιας αντίστοιχα προς τους πολίτες (Βάβουρας, Μανωλάς, 2004).

Σημειώνεται δε πως τα τελευταία χρόνια, το οικονομικό έγκλημα αποτελεί μια από τις πιο σοβαρές μορφές εγκλήματος και η δράση του είναι σημαντικά αρνητική για την πορεία μιας κοινωνίας και το όφελος των πολιτών από τις δημόσιες υπηρεσίες που μπορούν να απολαμβάνουν (Βάβουρας, Μανωλάς, 2004). Ως αποτέλεσμα, το οικονομικό έγκλημα και οι φορολογικές παραβάσεις αποτελούν τη βασική αιτία για την οικονομική και κοινωνική εκτροπή στην οικονομική διαφθορά. Τα στοιχεία του οικονομικού εγκλήματος, δεν είναι τα ίδια με εκείνα του κοινού ποινικού εγκλήματος ή με το έγκλημα του δρόμου (Βάβουρας, Μανωλάς, 2004).

Η σωστή αντιμετώπισή της οικονομικής διαφθοράς βασίζεται σε μηχανισμούς ρύθμισης, ελεγκτικές και διωκτικές υπηρεσίες και γενικότερα στις προσδοκίες του κόσμου στο γεγονός ότι οι πλούσιοι πλέον δεν θα μπορούν να απομονώνουν τη κοινωνία και να μη τιμωρούνται. Έτσι λοιπόν τα θύματα κατηγοριοποιούνται, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία.

Άτομα που «έχασαν» τα χρήματά τους στο χρηματιστήριο, που έχουν αγοράσει αγαθά επιβλαβή για τη υγεία τους ή που έχουν υποστεί κάποιο εργατικό ατύχημα, είναι άτομα που οριοθετούνται ως θύματα. Τα θύματα σε επιχειρήσεις όπως κάποια που τους έχουν κλέψει ή που τους έχουν καταχραστεί χρήματα σε εταιρείες, είναι τα λεγόμενα άτομα «θύματα» σε επιχειρήσεις.

Τα «θύματα» των κρατικών μηχανισμών στην οικονομική διαφθορά είναι τα άτομα που για παράδειγμα έχουν υποστεί πράξεις πολιτικής διαφθοράς αλλά και χρηματισμό δημόσιων στελεχών εις βάρος τους, ώστε να αποκομίσουν συγκεκριμένα συμφέροντα.

1.2 Η Έννοια και τα Χαρακτηριστικά της Διαφθοράς σε μια Κοινωνία

Ως Διαφθορά ορίζεται η κατάσταση στην οποία χρησιμοποιούνται αθέμιτα μέσα, με σκοπό την παραβίαση των νόμων (με δωροδοκίες, εξυπηρέτησεις, προσφορές κ.λ.π.) για ιδιωτικό όφελος (Αλεξιάδη, 2000).

Κατά τον Kaufmann (2005) η έννοια της διαφθοράς ορίζεται ως η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας πολιτικής (privatization of public policy) δηλαδή η επιρροή στην άσκηση δημόσιας πολιτικής υπέρ ιδιωτικών συμφερόντων και εις βάρος του συνόλου (Γιαλούρη, 2007).

Η διαφθορά είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο φαινόμενο με πολλαπλά αίτια και αιτιατά, καθώς λαμβάνει διάφορες μορφές και λειτουργίες σε διάφορα πλαίσια. Το φαινόμενο της διαφθοράς κυμαίνεται από μια ξεχωριστή πράξη μιας πληρωμής που αντίκειται στο νόμο μέχρι την ενδημική δυσλειτουργία ενός πολιτικού και οικονομικού συστήματος.

Δυστυχώς, η διαφθορά είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο και δεν αποτελεί αποκλειστική «ασθένεια» των αναπτυσσόμενων ή τριτοκοσμικών χωρών ή ειδικότερα της Ελλάδας. Υφίσταται τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, χωρίς βέβαια πάντα να γίνεται αντιληπτή (Κάτσιος, 2008). Οι τομείς εμφάνισης της Διαφθοράς σε μια κοινωνία, αναφέρονται σχετικά ως εξής

Οικονομική και Κοινωνική Διαφθορά

Οικονομική διαφθορά είναι αυτή που προκύπτει από παράνομο οικονομικό όφελος και είναι η πιο συνηθισμένη μορφή διαφθοράς. Κοινωνική διαφθορά είναι η μορφή διαφθοράς που αναφέρεται σε μια χάρη ή διευκόλυνση ή εξυπηρέτηση, όχι απαραίτητα παράνομη αλλά γίνεται με την προσδοκία της ανταπόδοσης

(Κάτσιος, 2008).

Ιδιωτική και Δημόσια Διαφθορά

Ιδιωτική διαφθορά επεκτείνεται στον παράνομο χρηματισμό των ιδιωτών, όπως συναλλαγές που πραγματοποιούνται από στελέχη μεγάλων ή μικρών επιχειρήσεων, ανώνυμων εταιρειών, πολυεθνικών, από ελεύθερους επαγγελματίες που σκοπό έχουν την προώθηση των προσωπικών τους συμφερόντων (Κάτσιος, 2008). Δημόσια διαφθορά είναι η διαφθορά αυτή κατά την οποία ένας δημόσιος λειτουργός εκλεγμένος ή διορισμένος χρησιμοποιεί την εξουσία του αντιδεοντολογικά και παράνομα με σκοπό τα προσωπικά του συμφέροντα (Γιαλούρη, 2007).

Πολιτική Διαφθορά

Η πολιτική διαφθορά αναφέρεται στην κατάχρηση της εξουσίας από τους πολιτικούς και στον επηρεασμό της πολιτικής διαδικασίας και εμφανίζεται με διάφορες μορφές όπως δωροδοκία, εκβιασμός, νεποτισμός, υπεξαίρεση χρημάτων, δωροληψία και κατάχρηση (Αλεξιάδη, 2000).

1.3 Λόγοι Δημιουργίας και Ύπαρξης Διαφοράς σε μια Κοινωνία

1.3.1 Η Οικονομική Κρίση

Αναφερόμενοι στην έννοια της οικονομικής κρίσης στις χώρες της Ευρώπης από το 2008 και έπειτα, θα λέγαμε πως επιχειρείτε να αποδώσουμε τον όρο *Οικονομικής Κρίσης*, ως να πρόκειται για μια περίοδο αισθητής και διαρκούς μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και πιο συγκεκριμένα των μεγεθών μακροοικονομίας όπως της διαμόρφωσης του ΑΕΠ, πτώσεων των τιμών προϊόντων, υπηρεσιών, επενδύσεων αλλά και της απασχόλησης (Correa, Iootty, 2010).

Ένας διαφορετικός ορισμός της Οικονομικής Κρίσης, αναφέρεται στην χρονική εκείνη περίοδο, η οποία επιφέρει μεγάλες διαταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές προκαλώντας, προβλήματα οικονομικού κινδύνου και λανθασμένων επιλογών, αυξάνοντας με αναμενόμενα αποτελέσματα την αδυναμία διοχέτευσης κεφαλαίων σε αποδοτικούς τομείς και παραγωγικές επενδύσεις (Erol et al, 2011).

Τέλος, σύμφωνα με τον Κουφάρη (2010), ως Οικονομική Κρίση λαμβάνεται το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα, αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους, όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Κουφάρης, 2010).

Βάσει των ανωτέρω λοιπόν, θα λέγαμε πως σ' ότι αφορά τις πλέον σημαντικές τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές κρίσεις πριν και μετά τον 20^ο αιώνα, η πλέον σημαντική είναι η περίοδος του οικονομικού «Κραχ» το 1929. Περίπου 90 χρόνια πέρασαν από εκείνη τη περίοδο μέχρι τη σημερινή κρίση με έμφαση στα δάνεια των φτωχότερων ατόμων. Το σίγουρο όμως είναι ότι τα αίτια δεν είναι τα ίδια τότε και στις μέρες μας. Αλλά και η 19η Οκτωβρίου του 1987 αποτελεί σημαντικό σταθμό στον 20^ο αιώνα, αφού το χρηματιστήριο της Αμερικής, αντιμετώπισε μια μεγάλη πτώση στη ιστορία του. Το 22% της αξίας του έχασε ο δείκτης Dow Jones και άρχισε ένα μαζικό ξεπούλημα σε μόνο λίγες ώρες για μετοχές σε Ευρώπη και Ιαπωνία.

Πολλά ήταν τα αίτια της σχετικής κρίσης όπως τα συνεχή κρούσματα κακής εσωτερικής πληροφόρησης, οι ριψοκίνδυνες εξαγορές, η επιβράδυνση της οικονομίας των ΗΠΑ και η καταβράθρωση του δολαρίου. Μετά την απόφαση της Γερμανίας για αύξηση των επιτοκίων, οι φόβοι μεγάλωσαν και στη συνέχεια από τη ενίσχυση του μάρκου έναντι του δολαρίου.

Πολλές αμερικάνικες εταιρείες χρεοκόπησαν και σαν αποτέλεσμα πολλές τράπεζες «έριξαν» τα επιτόκια. Αν και το οικονομικό αυτό «Κραχ» δεν είχε μεγάλη διάρκεια, διαφάνηκε ότι οι παγκόσμιες αγορές ήταν δοχεία που επικοινωνούσαν μεταξύ τους και οι όποιες αποφάσεις των τραπεζών είχαν αντίκτυπο σε οικονομίες άλλων χωρών.

Εκτός των παραπάνω όμως, σημαντικός σταθμός κρίσεων σχετικού επιπέδου στην ιστορία, αποτελεί και το επενδυτικό *fund Long-Term Capital Market (LTCM)* το οποίο βρέθηκε σε δεινή θέση μετά την κρίση που ξέσπασε στην Ασία, τη Ρωσία και τη Βραζιλία τη διετία 1997-1998 (Buis, Duval, 2011). Έχοντας ποντάρει δισεκατομμύρια δολάρια σ' ένα ριψοκίνδυνο στοίχημα για την πορεία των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, το LTCM "καταστράφηκε" όταν η Ρωσία ανέστειλε μονομερώς, τον Αύγουστο του 1998, την εξόφληση των κρατικών ομολόγων, σπέρνοντας τον πανικό στις αγορές και βυθίζοντας το αμερικανικό

χρηματιστήριο. Αλλά και η κρίση του 1990 κατά τη οποία οι επενδυτές άρχισαν να επενδύουν σε ίντερνετ αποτέλεσε σημαντικό σταθμό. Το κορυφαίο σημείο ήταν αυτό στο οποίο το Ιανουάριο του 2000 η AOL αγόρασε για 200 δις τα ομόλογα της Time Warner.

Παρ' όλα αυτά, το όνειρο αυτό, δυο (2) μήνες μετατράπηκε σε εφιάλτη από τη στιγμή που το πρόβλημα άρχισε να διαφαίνεται. Ο Nasdaq άρχισε να «χάνει» μέχρι τον Οκτώβριο του 2002, το 78% της αξίας του. Οι συνέπειες ήταν ευρύτερες αφού η αμερικανική οικονομία προσγειώθηκε απότομα, οι επενδύσεις "πάγωσαν", ενώ τα χτυπήματα της 11ης Σεπτεμβρίου έδωσαν ουσιαστικά τη χαριστική βολή.

Αλλά εκτός από τα παραπάνω περιστατικά υπάρχουν και κάποια άλλα τα οποία είναι σημαντικά για τον 20^ο αιώνα. Την ίδια στιγμή προσφέρουν πολλά ευρήματα αναλύσεων με στόχο την προφύλαξη αγορών αλλά και επενδυτών. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η συνεχής επέκταση τη βιομηχανοποίησης και η χρήση νέων πρώτων υλών ειδικά του πετρελαίου, θα είχαν μια μακρά ανάπτυξη.

Ωστόσο τον Οκτώβριο του 1973, ο Οργανισμός Πετρελαιοπαραγωγών Εξαγωγικών Αραβικών Κρατών κηρύττει Εμπάργκο στις χώρες της Δύσης και κυρίως στις ΗΠΑ, εξαιτίας της απόφασης της τελευταίας να στηρίζει με όπλα τους Ισραηλινούς κατά τη διάρκεια του Αραβο-Ισραηλινού πολέμου. Το 1973 και για ένα χρόνο αργότερα, οι χρηματιστηριακές αγορές θα αντιμετωπίσουν μια τεράστια πτώση. Τα μεγέθη του πληθωρισμού θα είναι ιστορικά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι με τη Συμφωνία του Bretton Woods, όλες οι τότε ανεπτυγμένες χώρες στον κόσμο αποφασίζουν να αποδεσμεύσουν το δολάριο από τη σχέση του με τα αποθέματα σε χρυσό, επιτρέποντας του με τον τρόπο αυτό να κάνει ανεξέλεγκτες διακυμάνσεις (μέχρι τότε η αποτίμηση του δολαρίου συνδεόταν με τα αποθέματα χρυσού και όλες οι υπόλοιπες συναλλαγματικές ισοτιμίες με το δολάριο).

Το 1980 λοιπόν, όλες οι χώρες της Λατινικής Αμερικής είχαν σημαντικά προβλήματα για τη εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων και των χρεών τους και έπρεπε να ανταπεξέλθουν σε μια περίοδο ύφεσης. Οι χώρες αυτές δανείστηκαν από τη διεθνή αγορά τη περίοδο 1960 και 1970. Σε ότι αφορά τη ροή των χρημάτων ήταν τόσο άμεση ώστε να σημειωθεί ανάπτυξή τους. Έτσι ο αυξημένος αυτός δανεισμός οδήγησε τη Λατινική Αμερική να τετραπλασιάσει το εξωτερικό χρέος της, από 75 δις. δολάρια το 1975 σε περισσότερα από 315 δισεκατομμύρια δολάρια το 1983, ή το 50 τοις εκατό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της περιοχής (ΑΕΠ).

Η εξυπηρέτηση του χρέους (πληρωμές τόκων και την αποπληρωμή του αρχικού κεφαλαίου), αυξήθηκε με ακόμα ταχύτερους ρυθμούς, φθάνοντας τα 66 δισεκατομμύρια δολάρια το 1982, πολύ περισσότερα από τα 12 δις. δολάρια που ήταν το 1975. Για αρκετές χώρες της Λατινικής Αμερικής η περίοδος ύφεσης κράτησε για παραπάνω από 25 έτη και σε αρκετές από αυτές οι συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων παραμένουν ακόμα και σήμερα δύσκολες.

Η κρίση των ενυπόθηκων δανείων των δεκαετιών 1980 και 1990 (που συνήθως αποκαλείται ως την κρίση Savings & Loans), ήταν η αποτυχία 747 αποταμιευτικών ενώσεων να ικανοποιήσουν τα δάνεια που έδιναν με εγγύηση τις καταθέσεις. Αυτού του τύπου τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις Ηνωμένες Πολιτείες, δεχόντουσαν καταθέσεις ταμιευτηρίου με την ανταλλαγή ενυπόθηκων δανείων, για την αγορά αυτοκινήτων και άλλων προσωπικών δανείων.

Καταλήγοντας θα λέγαμε σχετικά πως η φούσκα των dot.com εξελίχθηκε έπειτα από κινήσεις κερδοσκοπικές μέχρι το 1995 και το 2000. Έτσι οι εταιρείες έβλεπαν τις μετοχές τους να απογειώνονται και μόνο που πρόσθεταν ένα com στη επωνυμία τους. Η αιτία της κρίσης αυτής ήταν κυρίως οι κινήσεις των ventures capitalists οι οποίοι θεώρησαν σωστή μια άμεση ανάπτυξη των επιχειρήσεων και όχι στη πραγματική χρηματιστηριακή τους αποτίμηση (Calomiris, 2011).

1.3.2 Η Εξάπλωση της Οικονομικής Κρίσης του 2008

Αναφερόμενοι στην οικονομική κρίση διεθνώς, θα λέγαμε πως η παγκόσμια κρίση σχεικά, άρχισε να διαφαίνεται τον Ιούλιο του 2007. Τη περίοδο εκείνη, η τιμή του πετρελαίου και συγκεκριμένα του βαρελιού είχε φτάσει στα 147 δολ. Η οικονομική «ξηρασία» την εποχή αυτή ήταν έντονη και οδήγησε σε μεγάλη αύξηση των τιμών των τροφίμων. Η πλασματική πορεία ανόδου δεν αξιολογήθηκε σωστά από τα τραπεζικά ιδρύματα και τα κέρδη από τα δάνεια δε ήταν αυτά που ήθελαν. Ειδικά στο κτηματομεσιτικό τομέα. Οι αξίες των ακινήτων αυξήθηκαν σε άτομα με χαμηλό εισόδημα. Οι υποθήκες πολλαπλασιάστηκαν.

Με το πέραμα του χρόνου στην Αμερική άρχισε η πτώση κατοικιών. Οι δανειολήπτες δε πήραν όσα περίμεναν και οι αποπληρωμές των δανείων σταμάτησαν. Οι κατασχέσεις ήταν πλέον γεγονός. Τη στιγμή που άρχισαν να πουλώνται τα ακίνητα η προσφορά αυξήθηκε και οι τιμές άρχισαν να σημειώνουν πτώση (Calomiris, 2011).

Έτσι, τα ομόλογα που βασίζονταν στα ενυπόθηκα δάνεια σημείωσαν μεγάλη πτώση (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Στοιχεία για την Κρίση

Παγκοσμίως, Σχετικές Μελέτες και Έρευνες, 2012). Η θέση των τραπεζών ήταν δύσκολη και η μόνη λύση ήταν η δανειοδότηση από άλλα ιδρύματα. Η λύση όμως αυτή ήταν δύσκολο να γίνει πραγματικότητα αφού το ρίσκο για δανεισμό ήταν μεγάλο. Η έλλειψη ρευστού δημιούργησε ασφυξία και προβληματικές τράπεζες και έτσι ο τομέας της παραγωγής άρχισε να επηρεάζεται. Η ζήτηση επηρεάστηκε από τη οικονομική κρίση σε παγκόσμια κλίμακα και η παγκόσμια παραγωγή επηρεάστηκε αρνητικά. Η ανεργία αυξήθηκε.

Το πλέον σημαντικό όμως από όλα τα σχετικά γεγονότα, ήταν ότι ο πανικός μεταφέρθηκε σε αρκετούς πολίτες άλλων κρατών. Οι κυβερνήσεις άρχισαν να υποστηρίζουν οικονομικά τράπεζες. Παρ' όλη την κρατική οικονομική ενίσχυση στις ελληνικές τράπεζες με το πακέτο των 28 δισεκατομμυρίων ευρώ, αυτές παρουσιάστηκαν ιδιαίτερα διστακτικές και δεν διοχέτευσαν αυτά τα χρήματα στην αγορά (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Στοιχεία για την Κρίση Παγκοσμίως, Σχετικές Μελέτες και Έρευνες, 2012).

Τα κριτήρια χορήγησης δανείων, ιδιαίτερα στεγαστικών, είναι πολύ πιο αυστηρά και έχουν οδηγήσει σε μεγάλη πτώση τον οικοδομικό κλάδο. Μαζί με την αλματώδη αύξηση της ανεργίας η αγορά είναι σε μία κατάσταση αβεβαιότητας και εξαιρετικά αρνητικής ψυχολογίας (Κρούγκμαν, 2009).

Ιδιαίτερα αρνητικό στοιχείο αποτέλεσε το γεγονός ότι τα σημαντικά στοιχεία του ελληνικού κράτους όπως η χαμηλή ανταγωνιστικότητα, η μεγάλη διστακτικότητα για ανάληψη επενδύσεων, η χαμηλή αποτελεσματικότητα του μηχανισμού είσπραξης φόρων και η εξάρτηση από το εξωτερικό έπαιξαν σημαντικό ρόλο. Το ίδιο συνέβη και με την ολοένα επιβράδυνση της ανάπτυξης στη Ελλάδα και τα συνεχή ελλείμματα στο δημόσιο τομέα. Σε μεγάλο βαθμό λοιπόν, η οικονομία της Ελλάδας στηριζόταν στο τουρισμό, τη ναυτιλία και τη οικοδομή. Αρχικά αυτοί ήταν οι πρώτοι κλάδοι που αντιμετώπισαν κρίση σε μεγάλο βαθμό.

1.3.3 Οικονομικοί Παράγοντες που Ενισχύουν τις Ανισότητες και το Κίνδυνο Φτώχειας και Οδηγούν στην Διαφθορά σε μια Κοινωνία

Είναι ιδιαίτερα εμφανής η κατάσταση φτώχειας από την οποία είναι δύσκολο να ξεφύγουν άτομα σε μια κοινωνία, ειδικά σε ότι σχετίζεται με τα συστήματα υγείας, κοινωνικής παροχής και ασφάλισης για την περίοδο 2008-2014 και τα οποία οδηγούν στην ανάπτυξη της διαφθοράς (Γιαλούρη, 2007). Η οικονομική κατάσταση των πολιτών μιας χώρας λοιπόν, επηρεάζεται άμεσα απ' αυτούς τους παράγοντες και μ' αυτό τον τρόπο οι ανισότητες αυξάνονται σχετικά με τον τρόπο κατανομής του

εισοδήματος και την αύξηση του κινδύνου φτώχειας οδηγώντας στην ανάπτυξη της διαφθοράς.

Τα άτομα που ήδη βρίσκονται κάτω από τα όρια της φτώχειας, βρίσκονται σε πολύ χειρότερη θέση. Οι παράγοντες εκείνοι που συμβάλουν καταλλυτικά στην δυσμενή αυτή κατάσταση οδηγώντας στην ανάπτυξη της διαφθοράς, αναφέρονται ως εξής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014):

- Πληθωρισμός και αύξηση των τιμών. Ο υψηλός πληθωρισμός δεν έχει αρνητική επίπτωση στη αγοραστική δύναμη αλλά αυξάνει τις οικονομικές ανισότητες. Από τη στιγμή που οι τιμές για αγαθά πρώτης ανάγκης αυξάνονται και μειώνεται η αξία του εισοδήματος δημιουργείται σοβαρό πρόβλημα. Ο πληθωρισμός όμως δε «χτυπά» ομοιόμορφα τον ελληνικό πληθυσμό. Κυρίως τα χαμηλά οικονομικά στρώματα πλήττονται από το μέσο πληθωρισμό εξαιτίας της διαφορετικής διάρθρωσης της καταναλωτικής δαπάνης. Η ανοδική πορεία των τιμών που είναι διαρκής δημιουργεί ανισοκατανομή εισοδήματος.
- Το φορολογικό σύστημα, το οποίο δεν έχει παρά ένα χαμηλό επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης και ένα επίπεδο υψηλής φορολογίας. Έχει άμεση σχέση με την άνιση κατανομή εισοδήματος.
- Η φοροδιαφυγή – φοροαποφυγή – εισφοροδιαφυγή. Σύμφωνα με τη ΟΚΕ, η φοροαποφυγή πολλές φορές έχει χαρακτηριστεί πέρα από τις αυτονόητες δημοσιονομικές της συνέπειες, ότι αποτελεί μια διαδικασία η οποία συντελεί στις ανισοκατανομές του εισοδήματος και συγκεκριμένα εις βάρος των μισθωτών και των όσων διαφεύγουν. Οι συνέπειές της περιορίζουν τα περιθώρια για άσκηση μιας πραγματικής κοινωνικής κατανομής. Το κλίμα της φοροδιαφυγής δεν επιτρέπει τη δημιουργία συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού για την οικονομία.

1.4 Το Πλαίσιο της Οικονομικής Ανάπτυξης σε μια Κοινωνία και Τομείς που το Χαρακτηρίζουν με Σκοπό την Μείωση της Διαφθοράς

1.4.1 Η Συμβολή της Βιομηχανικής Πολιτικής στην Οικονομική Ανάπτυξη μιας Κοινωνίας

Αποτελεί γεγονός πως ζητούμενο από την πλευρά της βιομηχανικής, και γενικότερα της οικονομικής πολιτικής σε μια κοινωνία, είναι να εντοπιστούν οι πλέον αποτελεσματικοί τρόποι που θα τονώσουν την προσαρμοστικότητα (αναδιάρθρωση)

και την αναβάθμιση της κάθε οικονομίας με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (Κάτσιος, 2008). Ειδικότεροι στόχοι της βιομηχανικής πολιτικής με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, είναι οι εξής (Αλεξιάδη, 2000):

- Εξασφάλιση αποδοτικού μεγέθους των επιχειρήσεων και αποδοτικής χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας αυτών. Σκοπός της κρατικής πολιτικής είναι η δημιουργία συνθηκών που να εξασφαλίζουν την παραγωγή του προϊόντος του κλάδου σε μονάδες άριστου μεγέθους, οι οποίες να μην έχουν χρόνια υποαπασχολούμενη (πλεονάζουσα) παραγωγική ικανότητα.
- Αποφυγή τόσο των μονοπωλιακών κερδών όσο και των χρόνια καθαρών ζημιών. Εδώ υπάγονται τα μέτρα ελέγχου των μονοπωλιακών κερδών καθώς και τα μέτρα εξυγιάνσεως παραγωγικών κλάδων που τελούν σε χρόνια ύφεση.
- Εξασφάλιση της εφαρμογής των καταλληλότερων μεθόδων εκμετάλλευσης των εξαντλήσιμων φυσικών πόρων.
- Εξασφάλιση ικανοποιητικού ρυθμού προοδευτικότητας των επιχειρήσεων. Επί του προκειμένου η κρατική πολιτική αποβλέπει στη δημιουργία κινήτρων για τη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, την εφαρμογή νέων μεθόδων παραγωγής, τη δημιουργία νέων προϊόντων ή βελτίωση μεθόδων.
- Εξασφάλιση άριστου επιπέδου παραγωγής, ποσοτικώς και ποιοτικώς.

Βάσει των ανωτέρω, θα λέγαμε σχετικά πως οι κρατικές πολιτικές χρηματοδοτικής ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (αναπτυξιακοί - επενδυτικοί νόμοι, προγράμματα, κρατικές ενισχύσεις κτλ) αποτελούν σημαντικό παράγοντα στις μέρες μας έτσι ώστε οι χώρες να καταστούν ικανές να προσπεράσουν την δύσκολη οικονομική κατάσταση των ημερών.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης πως δύο είναι οι μορφές της κρατικής παρέμβασης με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας, η οποία πρέπει να ασκείται κατά τρόπο ορθολογικό και να μην φτάνει σε σημείο ουσιαστικής καταργήσεως της ελευθερίας των επιχειρήσεων: άσκηση άμεσων ελέγχων και άσκηση έμμεσων ελέγχων.

Οι άμεσοι έλεγχοι συνίστανται απευθείας από το κράτος στον καθορισμό του επιπέδου παραγωγής των επιχειρήσεων, των τιμών πωλήσεων του προϊόντος, των περιθωρίων κερδών, του τύπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων και των μεθόδων παραγωγής.

Ωστόσο η υιοθέτηση των ελέγχων πρέπει να γίνεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις (π.χ. έλεγχος των τιμών βασικών ειδών προς αποφυγή υπερβολικών κερδών του εμπορίου και των λοιπών μεσαζόντων σε βάρος των επιχειρήσεων), διότι η εκτεταμένη εφαρμογή τους αντίκειται στις αρχές του συστήματος της ελεύθερης οικονομίας (Κάτσιος, 2008).

Με τη λήψη έμμεσων ελέγχων ωθούνται οι επιχειρηματίες στη λήψη αποφάσεων προς την επιθυμητή κατεύθυνση. Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρηματίες διατηρούν την ελευθερία λήψης αποφάσεων για το επίπεδο παραγωγής και τιμών των προϊόντων, αλλά το κράτος επηρεάζει μέσω διαφόρων απαγορευτικών ρυθμίσεων ή θετικής δράσης τις αποφάσεις των επιχειρηματιών. Οι μορφές των έμμεσων ελέγχων είναι δυνατόν να καταταγούν σε τέσσερις κατηγορίες με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας, ως εξής (Αλεξιάδη, 2000):

A) Έλεγχος της διαρθρώσεως της αγοράς

Λέγοντας διάρθρωση της αγοράς εννοούμε τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς όπως: α) τον αριθμό των αγοραστών και πωλητών, β) το βαθμό διαφοροποίησης του προϊόντος και γ) την ελευθερία εισόδου νέων μονάδων στην αγορά. Οι έλεγχοι διαρθρώσεως είναι δυνατόν να αποβλέπουν στην αύξηση ή μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων, αύξηση ή μείωση της διαφοροποίησης του προϊόντος, αύξηση ή περιορισμό της ελευθερίας εισόδου νέων επιχειρήσεων ώστε να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική λειτουργία του κλάδου.

B) Έλεγχος της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων

Πιο συγκεκριμένα λαμβάνονται μέτρα ελέγχου του τρόπου με τον οποίο οι επιχειρήσεις λαμβάνουν τις αποφάσεις τους σχετικά με τον καθορισμό του επιπέδου της παραγωγής και των τιμών. Τα μέτρα αυτά αποβλέπουν στην απαγόρευση της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων που οδηγεί σε απόκλιση από το στόχο της ικανοποιητικής λειτουργίας του κλάδου. Για παράδειγμα, η συμφωνία των επιχειρήσεων για τον καθορισμό του ύψους παραγωγής και του ύψους των τιμών με τρόπο που να εξασφαλίζουν υπερβολικά κέρδη ή κατά τρόπο που να αποκλείουν την είσοδο νέων μονάδων στον κλάδο επιβεβαιώνουν την παραπάνω συμπεριφορά των επιχειρήσεων.

Η πολιτική ελέγχου της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας, πρέπει να λαμβάνει τη μορφή όχι άμεσων ελέγχων αλλά απαγόρευσης διαφόρων μεθόδων που καταργούν τον ανταγωνισμό και δημιουργούν μονοπωλιακές καταστάσεις.

Περιορισμοί της πολιτικής ελέγχου της συμπεριφοράς των επιχειρήσεων αναφέρονται ο αθέμιτος ανταγωνισμός, η συγχώνευση ή εξαγορά των επιχειρήσεων για την απόκτηση μονοπωλιακής δύναμης, η εφαρμογή μεθόδων παραπλάνησης των ανταγωνιστών, η συνεννόηση των επιχειρήσεων για αποκλεισμό άλλων από τον κλάδο και η δυσχέρεια ανίχνευσης τάσεων μονοπωλιακής συγκέντρωσης (Γιαλούρη, 2007).

Γ) Έλεγχος της κατανομής των συντελεστών παραγωγής

Ο έλεγχος περιλαμβάνει μέτρα ανακατανομής των συντελεστών παραγωγής σε κλάδους που βρίσκονται σε κατάσταση ύφεσης λόγω έλλειψης επαρκούς ζήτησως του προϊόντος των επιχειρήσεων. Η παρέμβαση του Κράτους πραγματοποιείται προκειμένου να επιταχυνθεί η ανακατανομή των παραγωγικών συντελεστών η οποία θα επιτυγχάνεται με βραδύτερο ρυθμό υπό καθεστώς ελεύθερης αγοράς (Αλεξιάδη, 2000).

Τα μέτρα που είναι δυνατό να αναληφθούν για την ανακατανομή των συντελεστών παραγωγής είναι πολυάριθμα. Τα κυριότερα περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις της γεωγραφικής μετακινήσεως του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού, χρηματοδοτήσεις της επανεκπαιδύσεως της εργασίας για απόκτηση νέας ειδίκευσης, επιδοτήσεις για τη μετατροπή πλεοναζόντων παραγωγικών συντελεστών και εξαγορές υπό του Κράτους πλεοναζόντος ή πεπαλαιωμένου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού (Κάτσιος, 2008).

Δ) Έλεγχος της κατανομής του εισοδήματος μέσω «μέτρων βοήθειας»

Μέχρι να επιτευχθεί η επιθυμητή ανακατανομή των παραγωγικών συντελεστών, το Κράτος πρέπει να ακολουθήσει πολιτική επιδότησης των εισοδημάτων των συντελεστών του κλάδου. Το σύστημα των επιδοτήσεων πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να δημιουργεί κίνητρα για τη μετακίνηση παραγωγικών συντελεστών από κλάδους με ύφεση σε άλλους κλάδους παραγωγικής απασχόλησης. Ο έλεγχος αυτός συνίσταται στη λήψη μέτρων βοήθειας των κλάδων που βρίσκονται

σε ύφεση για εξασφάλιση της άριστης κατανομής του εισοδήματος μεταξύ των παραγωγικών συντελεστών (Κόγκας, 2007).

1.4.2 Πρωτοβουλίες και Δράσεις των Κρατών με Σκοπό την Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας σε μια Κοινωνία και την Καταπολέμηση της Διαφθοράς

- Η πρωτοβουλία της «πρωτοποριακής αγοράς με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας συμβάλει στην ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω της άρσης όλων των κωλυμάτων που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη νέων αγορών επιχειρήσεων. Τα μέσα επίτευξης της πρωτοποριακής αγοράς περιλαμβάνουν το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο, την προώθηση ανοικτών μηχανισμών καινοτομίας, προδιαγραφών και πρακτικών στην ανάθεση δημόσιων συμβάσεων, προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, έλεγχο της διαθεσιμότητας κεφαλαίου υψηλού κινδύνου καθώς και μέτρα προώθησης της «οικολογικής καινοτομίας (Αλεξιάδη, 2000).

- Στόχος της πρωτοβουλίας για τις προδιαγραφές είναι τα αποτελέσματα της λειτουργίας νέων επιχειρήσεων να μπορούν να βρίσκουν πιο εύκολα το δρόμο τους προς την αγορά και να διευκολύνεται η αφομοίωση των νέων τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Παράλληλα, ο ρυθμός των τεχνολογικών αλλαγών και η σύγκλιση των τεχνολογιών επιβάλλει οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί τυποποίησης να αναπροσαρμόσουν τις διαδικασίες που ακολουθούν και να συνεχίσουν να αναπτύσσουν παγκόσμιες προδιαγραφές.

- Η παγκοσμιοποίηση οδηγεί σε δομικούς μετασχηματισμούς. Για αυτό απαιτείται η σύναψη νέων και ισχυρών διασυνοριακών σχέσεων και συμμαχιών. Συνεργατικά δίκτυα, όπως οι πόλοι καινοτομίας και τα δίκτυα που προσανατολίζονται στην έρευνα, μπορούν να αποτελέσουν ισχυρούς μοχλούς καινοτομίας και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης. Η «πρωτοβουλία των δικτύων» αξιολογεί σε ποιο βαθμό οι από κοινού δράσεις των κρατών μελών και της Επιτροπής μπορούν να βοηθήσουν τον ευρωπαϊκό χώρο της γνώσης να αναδειχθεί σταδιακά σε ένα ισχυρό ιστό ανταγωνιστικών και παγκόσμιου επιπέδου δικτύων που θα προωθούν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και των υπηρεσιών με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (Γιαλούρη, 2007).

- Με την πρωτοβουλία για τις διαρθρωτικές αλλαγές, η Επιτροπή επεκτείνει τις εργασίες της και μεσολαβεί για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών (Κάτσιος, 2008).

- Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία

Το πρόγραμμα με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας, έχει τους ακόλουθους στόχους:

-προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)

-ενθάρρυνση κάθε μορφής καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της οικο-καινοτομίας

-επιτάχυνση της ανάπτυξης μιας βιώσιμης, ανταγωνιστικής, καινοτόμου και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίας της πληροφορίας

-προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και ειδικότερα των νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών. Το πρόγραμμα-πλαίσιο επιθυμεί να συμβάλλει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ έρευνας και καινοτομίας και να προαγάγει κάθε μορφή καινοτομίας.

Σε συνέχεια των παραπάνω και ακολουθώντας το υπόδειγμα του Massachusetts Institute of Technology (MIT), το Μάρτιο του 2008 η ΕΕ ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT) το οποίο επιδιώκει να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ικανότητας της Ένωσης και των κρατών μελών στην καινοτομία περιλαμβάνοντας στην προσπάθεια αυτή δραστηριότητες κατά τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

Ειδικότερα, ως προς την ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας στόχος είναι η δημιουργία μιας γνωσιοκεντρικής κοινωνίας, η οποία θα στηρίζεται σε έναν συγκεκριμένο Χώρο Έρευνας (EXE) και θα συμπληρώνει τις εθνικές και περιφερειακές δραστηριότητες, καθώς και η ανάδειξη της Ευρώπης στον κυριότερο χώρο έρευνας στον κόσμο.

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας, έχει την έννοια της δημιουργίας μιας "εσωτερικής αγοράς" έρευνας στην οποία κυκλοφορούν ελεύθερα οι ερευνητές, οι τεχνολογίες και η γνώση. Αξίζει να αναφερθεί ότι η ελεύθερη κυκλοφορία της γνώσης αποτελεί πλέον την αποκαλούμενη «πέμπτη» ελευθερία.

Προς τούτο, το πρόγραμμα-πλαίσιο εστιάζεται κυρίως στην προαγωγή της πλέον προηγμένης έρευνας παγκοσμίου επιπέδου και στις επενδύσεις στην έρευνα αυτή, με βάση πρωτίστως την αρχή της αριστείας στην έρευνα. (Αλεξιάδη, 2000)

- Η πρωτοβουλία σχετίζεται επίσης με την κοινωνία των πληροφοριών με στόχους: την ολοκλήρωση ενός ενιαίου χώρου πληροφοριών και την προώθηση μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς για την κοινωνία των πληροφοριών και τα πολυμέσα, καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες και ποιότητα ζωής.

- Η πρωτοβουλία «Περιφέρειες της γνώσης» συγκεντρώνει και συνδέει τους περιφερειακούς συντελεστές που ασχολούνται με την έρευνα, όπως πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, επιχειρήσεις, δημόσιες αρχές (περιφερειακά συμβούλια ή οργανισμούς περιφερειακής ανάπτυξης). Η πρωτοβουλία περιλαμβάνει μέτρα με σκοπό τη βελτίωση της δικτύωσης, της πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης, καθώς και της ένταξης και διασύνδεσης των συντελεστών και οργανισμών έρευνας στις περιφερειακές οικονομίες. Οι δραστηριότητες αυτές αναπτύσσονται σε στενή σχέση και με την κοινοτική περιφερειακή πολιτική (Διαρθρωτικά Ταμεία) (Κάτσιος, 2008).

Επίσης όλοι οι μηχανισμοί και οι πόροι της νέας πολιτικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι συντονισμένοι με τους στόχους της νέας βιομηχανικής πολιτικής και την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας. Το νέο κανονιστικό πλαίσιο για τα προγράμματα της πολιτικής για τη συνοχή έχει διαθέσει για επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση περίπου 210 δισεκατομμύρια ευρώ κατά την περίοδο 2007-2013, ποσό που συνιστά αύξηση πάνω από 25% σε σχέση με την περίοδο 2000-2006 (Κάτσιος, 2008).

Ο βασικός στόχος του προγράμματος δράσης στον τομέα της διά βίου μάθησης είναι να καταστήσει τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης παγκόσμιο σημείο αναφοράς ως προς την ποιότητα συμβάλλοντας συγχρόνως στην ανάπτυξη μιας προηγμένης κοινωνίας της γνώσης. Μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, αλλά και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή θα έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας (Γιαλούρη, 2007).

Στο ίδιο πνεύμα κινήθηκαν και πρωτοβουλίες όπως η «εκπαίδευση και κατάρτιση 2015», η «καινοτομία 2015», καθώς και πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της κοινής ανάπτυξης της τεχνολογίας σε τομείς σχετικούς με το διάστημα. Για παράδειγμα το διεθνές πρόγραμμα GALILEO για τη ραδιοπλοήγηση μέσω

δορυφόρου, το οποίο έχει ως στόχο τη διασφάλιση μιας ανταγωνιστικής βιομηχανικής βάσης στους τομείς αυτούς μακροπρόθεσμα, καθώς και το GMES, σύστημα παγκόσμιας παρακολούθησης για το περιβάλλον και την ασφάλεια, το οποίο παρέχει δυνατότητα πρόσβασης στην ευρεία ζώνη σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές.

1.5 Ανάλυση Δεδομένων για το Φαινόμενο της Διαφθοράς στην Ε.Ε.

1.5.1 Επεξήγηση Κανονιστικού Πλαισίου με Σκοπό την Καταπολέμηση της Οικονομικής Διαφθοράς στις Χώρες

Όπως προκύπτει από την ανωτέρω ανάλυση, ο ρόλος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για ένα σύνολο μερών με έννομο συμφέρον και με σκοπό την καταπολέμηση της διαφθοράς, απαιτεί την ύπαρξη ενός κανονιστικού και ελεγκτικού πλαισίου που να εγγυάται την ποιότητα της πληροφόρησης αυτής.

Άλλωστε η σπουδαιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αποτελούσε ανέκαθεν σημείο αναφοράς για τους δημιουργούς των λογιστικών κανόνων και αρχών (Ο' Regan, 2006). Το ανωτέρω πλαίσιο με σκοπό την αντιμετώπιση της διαφθοράς αλλά και την ακρίβεια των οικονομικών μεγεθών, βασίζεται στους εξής πυλώνες (Melville, 2008):

- Ισχύουσα νομοθεσία - Η πλειοψηφία των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών έχουν θεσπίσει σχετική νομοθεσία που ρυθμίζει την λειτουργία των εταιρειών. Η νομοθεσία αυτή περιλαμβάνει νομικούς τύπους, όρια και υποχρεώσεις. Όπως είναι φυσιολογικό η εν λόγω νομοθεσία διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στην Ελλάδα, η νομοθεσία αυτή αποτελεί το Εμπορικό Δίκαιο το οποίο είναι ένα σύνολο κανόνων ιδιωτικού δικαίου και διαχωρίζεται σε γενικό εμπορικό δίκαιο, δίκαιο εμπορικών εταιρειών, δίκαιο εμπορικών διακαιπραξιών, δίκαιο βιομηχανικής ιδιοκτησίας, πτωχευτικό δίκαιο καθώς και ναυτικό και αεροπορικό δίκαιο (Σκαλίδης, 1999). Παρά το γεγονός ότι το εκάστοτε εθνικό δίκαιο είναι εμφανώς επηρεασμένο από τρεις βασικές σχολές (Γερμανικό, Γαλλικό και Αγγλοσαξονικό) και κατά συνέπεια παρατηρούνται ομοιότητες, υπάρχουν σημαντικές διαφορές που στο πλαίσιο λογιστικής εναρμόνισης, επιβάλλεται να εξαλειφθούν για την δημιουργία ενός ενιαίου κανονιστικού πλαισίου.

- Λογιστικά πρότυπα - Όπως συνέβη και με την νομοθεσία, έτσι και στην περίπτωση των λογιστικών προτύπων, οι περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες προχώρησαν στην δημιουργία ενός πακέτου εθνικών λογιστικών προτύπων. Όπως αναλύεται λεπτομερώς σε επόμενη ενότητα, η ανάγκη ύπαρξης μιας κοινής δέσμης προτύπων έγινε αντιληπτή πριν από αρκετές δεκαετίες και είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία δύο διαφορετικών πλατφόρμων προτύπων, της Ευρώπης με εκφραστή το I.A.S.B. (International Accounting Standards Board) και της Αμερικής με εκφραστή το F.A.S.B. (Financial Accounting Standards Board). Μάλιστα έχει ήδη ξεκινήσει η προσπάθεια εναρμόνισής τους για την εξάλειψη των όποιων διαφορών.
- Κανόνες κεφαλαιαγοράς - Πέραν της νομοθεσίας και των λογιστικών προτύπων που είναι κοινά για όλες τις οικονομικές μονάδες μίας χώρας, όσων εταιρειών οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε κάποια χρηματιστηριακή αγορά, οι εταιρίες πρέπει να τηρούν και τους κανόνες που έχει θεσπίσει η σχετική επιτροπή. Οι κανόνες αυτοί αφορούν θέματα όπως η διασπορά των μετοχών, η διαφάνεια των συναλλαγών και η πορεία της εταιρείας.

Το σύνολο των διατάξεων με σκοπό την καταπολέμηση της διαφθοράς, από τους τρεις πυλώνες του κανονιστικού πλαισίου χαρακτηρίζεται ως Γενικές Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές (G.A.A.P.). Καθώς η πλειοψηφία των διατάξεων διαφέρει από χώρα σε χώρα, διαφέρουν και οι αντίστοιχες αρχές. Για τον λόγο αυτό όταν γίνεται αναφορά σε αυτές συνήθως προηγείται η ονομασία της χώρας (π.χ. U.S. G.A.A.P.).

Σε αντίθεση, η ύπαρξη ενός σύνθετου κανονιστικού πλαισίου αποτελούμενο από ένα πλήθος κανόνων έχει συγκεντρώσει έντονη κριτική. Αυτό καθώς ένα κανονιστικό σύστημα με πολλούς και σύνθετους κανόνες δύναται να δημιουργεί πρόβλημα τόσο στις επιχειρήσεις και στους λογιστές όσο και στους ίδιους τους ελεγκτές χωρίς παράλληλα να εγγυάται την διακοπή των εταιρικών σκανδάλων (Bruce, 2005). Για τον λόγο αυτό κρίνεται υποχρεωτική η αξιολόγηση της σχέσης κόστους – ωφέλειας για κάθε νέο κανόνα και κάθε νέα αρχή ώστε αφενός να μη καταστεί ασύμφορο το κανονιστικό πλαίσιο και αφετέρου να αποφευχθούν περιστατικά πολυνομίας.

Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε, αποδίδεται ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές στην πληροφόρηση μέσω «αφηγηματικών εκθέσεων» (narrative reports) (Beattie & Pratt, 2002).

Στις χώρες της Ευρώπης, έχει ήδη εφαρμοστεί η ετήσια έκθεση 10 σημείων (Form 10 – K) για τις ημεδαπές και 20 σημείων (Form 20 – F) για τις αλλοδαπές εταιρείες. Το ίδιο ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία υποχρέωσε την δημοσίευση «διοικητικής έκθεσης» μέσω του άρθρου 36 της 7^{ης} Κοινοτικής οδηγίας (Dainelli & Bini, 2011).

Ανταποκρινόμενο και το I.A.S.B., το 2002 ξεκίνησε την δημιουργία του προτύπου Management Commentary με τα πρώτα αποτελέσματα να προκύπτουν το 2005 (Beattie, Mc Innes & Pierpoint, 2008). Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί παρά το γεγονός ότι το εν λόγω πρότυπο είναι υποχρεωτικό για όσες εταιρείες εφαρμόζουν τα διεθνή πρότυπα δεν αποτελεί κάποιο Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο ή Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αλλά απλά συνδέεται με αυτά.

Σκοπός του προτύπου είναι η ικανοποίηση τριών βασικών αρχών ώστε να ερμηνεύεται η χρηματοοικονομική θέση, επίδοση και οι ταμειακές ροές της οικονομικής μονάδας με σκοπό την αποφυγή οικονομικών διαφθορών. Οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

- ✓ Συμπλήρωση και προσθήκη των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που εμπεριέχονται στις καταστάσεις.
- ✓ Ανάλυση του οργανισμού από διοικητικό πρίσμα.
- ✓ Προσανατολισμός στο μέλλον.

Η ικανοποίηση των παραπάνω αρχών μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παράθεσης χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών στοιχείων σχετικών με την επιχείρηση μέσω των «αφηγηματικών εκθέσεων». Αν και εμφανίζεται ως μία ενιαία αναφορά, πρακτικά δύναται να αποτελείται από ένα σύνολο εκθέσεων.

Για πολλές εταιρείες, το Management Commentary χρησιμοποιείται ως ένα μέσο επικοινωνίας με τις κεφαλαιαγορές το οποίο είτε προσθέτει είτε συμπληρώνει στοιχεία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις (Ramin & Reiman, 2013). Τα στοιχεία αυτά βοηθούν στην κατανόηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των όποιων εταιρικών αποφάσεων από τους επενδυτές.

Σε αντίθεση, το Management Commentary γίνεται αποδέκτης κριτικής για δύο κυρίως λόγους. Αφενός δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος αριθμός πληροφοριών

που πρέπει να δημοσιεύεται και βασίζεται και αυτό στην «θέληση» και στις εκτιμήσεις των οικονομικών μονάδων. Παράλληλα η συνύπαρξη ισορροπημένης πληροφόρησης και της οπτικής της διοίκησης κρίνεται αντιφατική. Αυτό καθώς είναι απολύτως φυσιολογικό η διοίκηση να έχει μία θετική προδιάθεση για τις στρατηγικές τις οποίες εφάρμοσε ή πρόκειται να ακολουθήσει (Sibley, 2009).

Κεφάλαιο 2^ο - Το Φαινόμενο της Διαφθοράς στην Ε.Ε. Καθώς και Νομικοί Τρόποι Αντιμετώπισής του

2.1 Η Νομική Αντιμετώπιση της Διαφθοράς από την Ε.Ε.

Σε σύγκριση με τις επιλογές των προηγούμενων τριών διεθνών συμβάσεων οι παρεμβάσεις της Ένωσης για τη διαφθορά παρουσιάζουν τρία βασικά χαρακτηριστικά (Γιαλούρη, 2007):

- Το πρώτο είναι ότι η Ένωση δε θέλησε, κατά ρητή δήλωσή της, να ενεργοποιηθεί επιπρόσθετα σε τομείς που καλύπτουν οι υπόλοιπες διεθνείς συμβάσεις για τη διαφθορά, και τούτο για να αποφευχθούν άσκοπες επαναλήψεις. Υπέγραψε μάλιστα και η ίδια τη σύμβαση του ΟΗΕ, με στόχο να πείσει τα μέλη της να το πράξουν αυτό και εστίασε έτσι τις ρυθμίσεις της σε θέματα που αφορούσαν αποκλειστικά την προώθηση των δικών της ενδιαφερόντων.
- Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι ρύθμισε ακόμη και την ποινικοποίηση της δωροδοκίας (ενεργητικής και παθητικής) κατά τρόπο προσανατολισμένο στην προστασία των ιδίων οικονομικών της συμφερόντων ως υπερεθνικού οργανισμού.
- Το τρίτο χαρακτηριστικό, τέλος, είναι ότι ως πρωτοπόρος στο θέμα διεθνής οργανισμός προώθησε την πιο δυναμική διεθνώς παρέμβαση για την ποινικοποίηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, καθώς αρχικά με Κοινή Δράση και αργότερα με απόφαση-πλαίσιο υποχρέωσε τα 27 κράτη-μέλη της να προχωρήσουν σ' αυτό το βήμα, χωρίς να τους αναγνωρίζει δυνατότητα διαφορετικής επιλογής μέσω επιφυλάξεων, όπως έπραξαν οι συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΗΕ.

Η σχετική νομοθεσία της Ε.Ε. κατέστη εσωτερικό δίκαιο με τους νόμους 2802/2000 και 2803/2000. Από αυτούς ο ν. 2802/2000 διεύρυνε την έννοια του υπαλλήλου, εντάσσοντας σ' αυτή και τους κοινοτικούς υπαλλήλους καθώς και τους

εθνικούς υπαλλήλους των άλλων κρατών μελών της Ένωσης, ενώ προχώρησε και σε μια αλλαγή του εννοιολογικού περιεχομένου της δωροδοκίας, καταργώντας το αξιόποino της δωροδοκίας χάριν τελειωμένων υπηρεσιακών πράξεων.

Παράλληλα ο αμέσως επόμενος νόμος που ψήφισε η Βουλή, ο ν. 2803/2000, θέσπισε ως ειδικό έγκλημα τη δωροδοκία υπαλλήλου που ζημιώνει ή μπορεί να ζημιώσει τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μια διάταξη αμφιβόλου πρακτικής σημασίας, εφόσον και η προβλεπόμενη γι' αυτό το έγκλημα ποινή παραμένει η ίδια με εκείνη του βασικού εγκλήματος της δωροδοκίας και παράλληλα οι περιπτώσεις που αυτή καλύπτει εννοιολογικά, με τη διευρυμένη πλέον έννοια του υπαλλήλου, θα μπορούσαν εξίσου να υπαχθούν στις κοινές περί δωροδοκίας διατάξεις.

Όλες αυτές οι συμβάσεις μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο με τους κυρωτικούς νόμους που προαναφέρθηκαν, τροποποιώντας και διατάξεις του ΠΚ (με το ν. 3666/08) και δημιουργώντας ένα πλέγμα διατάξεων που σε ορισμένο βαθμό αλληλοεπικαλύπτονταν, χωρίς να ληφθεί πρόνοια για την εναρμόνισή τους και την ένταξή τους στον ΠΚ, πράγμα που θα ήταν λογικό, αφού αφορούσαν αδικήματα που ρυθμίζονταν από αυτόν.

Αυτό παρατηρήθηκε πρόσφατα κατά την εκτίμηση της ελληνικής νομοθεσίας από τη GRECO27 όσον αφορά την ποινικοποίηση αυτών που θεωρούνται κατά τη Σύμβαση του ΣτΕ αδικήματα διαφθοράς, με αποτέλεσμα να απευθυνθεί στη χώρα μας σύσταση για την εναρμόνιση των διατάξεων σχετικά με τη δωροδοκία, κατά προτίμηση εντός του Ποινικού Κώδικα.

Τέλος, παρότι δεν έχει κάποια περιγραφική αξία σε σχέση με το εδώ εξεταζόμενο θέμα της νοηματοδοτήσεως του όρου «διαφθορά» και πρόκειται μάλλον για προϊόν νομοθετικής πρωτοβουλίας που εκδηλώθηκε υπό ιδιόρρυθμες περιστάσεις, αξία απλής αναφοράς κρίνεται και η σχετική πρόβλεψη του αρθ. 22 Ν. 3845/2010, εδ. τελευταίο, όπου ορίζεται ότι «Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα συμβάλουν στην καθορισμό προτεραιοτήτων για τις κυβερνητικές δράσεις και θα ενισχύσουν τον αγώνα κατά της σπατάλης και της διαφθοράς σε ολόκληρη τη δημόσια διοίκηση».

2.2 Μέθοδοι και Τεχνικές Διαφθοράς στην Ευρώπη

2.2.1 Η Φοροδιαφυγή ως Βασικό Στοιχείο Διαφθοράς στην Ευρώπη

Φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου,

με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί. Η φοροδιαφυγή, που δεν θα πρέπει να συγχέεται με την φοροαποφυγή, ταυτίζεται με την καταστρατήγηση των διατάξεων των ισχυόντων φορολογικών νόμων, όπως πχ παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή υποβολή ανακριβών δηλώσεων ή εικονικών φορολογικών παραστατικών (Αλεξιάδη, 2000).

Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας ως έννοια της διαφθοράς στην Ευρώπη, έχει τεράστιες αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Δημιουργεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και στερεί το Δημόσιο από σημαντικούς πόρους, τους οποίους, προκείμενου να τους εξασφαλίσει, επιβάλλει νέες φορολογικές επιβαρύνσεις σ' εκείνους που δεν μπορούν να αποφύγουν τη φορολόγηση. Έτσι, επιδεινώνονται οι πληθωριστικές διαδικασίες και οι μακροοικονομικές ανισορροπίες, ιδιαίτερα, σε περιόδους ύφεσης και εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων (συγκράτησης αύξησης των μισθών και εισοδημάτων) (Κάτσιος, 2008).

Το μεγάλο μέγεθος της φοροδιαφυγής ως έννοια της διαφθοράς στις χώρες της Ευρώπης, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη παραοικονομία, παίζει σημαντικό αρνητικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα οποιωνδήποτε στόχων οικονομικής πολιτικής. Είναι κοινή διαπίστωση ότι κάθε μορφής φορολογία προκαλεί αντιδράσεις των φορολογουμένων (ατόμων και επιχειρήσεων), με σκοπό τον περιορισμό της φορολογικής τους επιβάρυνσης. Τέλος, η αντίδραση των φορολογουμένων ως έννοια της διαφθοράς στις χώρες της Ευρώπης, εκδηλώνεται σήμερα με τέσσερις τρόπους (Κάτσιος, 2008).

- Την φοροδιαφυγή
- Την φοροαποφυγή
- Την μετακύλιση του φορολογικού βάρους
- Το φορολογικό προγραμματισμό

2.2.2 Το «Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος» ως Οικονομική Διαφθορά στις Χώρες της Ευρώπης

Το «ξέπλυμα μαύρου χρήματος» είναι μία παράνομη μέθοδος για να μετατρέπουν το μαύρο χρήμα σε "καθαρό" – νόμιμο (Γιαλούρη, 2007). Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος ως έννοια της διαφθοράς στις χώρες της Ευρώπης γίνεται με την "προσθήκη" του μαύρου χρήματος (από παράνομες δραστηριότητες, αφορολόγητες συναλλαγές, κλπ) σε νόμιμες συναλλαγές, ώστε αυτό το μαύρο χρήμα έπειτα να μπορεί να δικαιολογηθεί και πλέον να θεωρείται "καθαρό" (Κάτσιος, 2008).

Έτσι αποκρύπτουν την πραγματική προέλευση αυτών των χρημάτων, και εξακολουθούν πλέον να κατέχουν αυτά τα χρήματα νόμιμα, μπορώντας πλέον να τα δικαιολογήσουν για το που τα βρήκαν. Με αυτόν τον τρόπο λοιπόν, μπορεί να μαζέψουν πολλά και να αγοράσουν για παράδειγμα ένα σπίτι δικαιολογώντας όλα τα χρήματα που έχουν στην κατοχή τους, ενώ παράλληλα αποκρύπτουν την πραγματική πηγή προέλευσης (εμπορία όπλων, ναρκωτικά, κλπ) (Κάτσιος, 2008).

Τέλος, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μπορεί να πραγματοποιηθεί και με εικονικές συναλλαγές και πλασματικά νούμερα, με αποτέλεσμα να φορολογηθούν ένα πολύ μικρό μέρος, δικαιολογώντας παράλληλα ένα πολύ μεγάλο ποσό, για το οποίο θα έπρεπε να φορολογηθούν πολύ περισσότερο (Κάτσιος, 2008).

2.2.2.1 Είδη Υπεράκτιων Εταιριών και Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος ως Έννοια Οικονομικής Διαφθοράς

Τα παρακάτω είδη υπεράκτιων εταιριών λόγω των ιδιοτήτων τους χρησιμοποιούνται κατά τα διάφορα στάδια ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ως έννοια της διαφθοράς στις χώρες της Ευρώπης, ως εξής (Αλεξιάδη, 2000).

Εταιρίες Φαντάσματα

Πρόκειται για εταιρίες για τις οποίες δεν υπάρχει κάποια μορφή σύστασης, καταχώρησης ή δημοσίευσης της εταιρικής τους μορφής. Οι εταιρίες αυτές συναντώνται σε εμβάσματα ή φορτωτικές με την ιδιότητα του παραλήπτη ή τρίτου προσώπου, προκειμένου να αποκρυφτεί η ταυτότητα του πραγματικού λήπτη των χρημάτων. Σκοπός των εταιριών αυτών είναι ο αποσυσχετισμός των κεφαλαίων από την πηγή τους.

Εταιρίες Βιτρίνα

Οι εταιρίες βιτρίνας συνήθως έχουν νομική υπόσταση και επιδίδονται σε νόμιμες και παράνομες δραστηριότητες με σκοπό να αποκρύψουν τις τελευταίες. Οι δράστες συνήθως έχουν πάνω από μία τέτοιες εταιρίες και μεταφέρουν από τη μία στην άλλη τα παράνομα χρήματα με σκοπό τη νομιμοποίηση των χρημάτων.

Εταιρίες Ραφιού

Αυτού του είδους οι εταιρίες έχουν νομική προσωπικότητα και παραμένουν σε αδράνεια καταβάλλοντας παράλληλα κάθε χρόνο τα απαραίτητα δικαιολογητικά στις αρμόδιες υπηρεσίες ώστε να συνεχίσουν να υφίστανται. Όταν κάποιος θέλει να ξεπλύνει βρώμικο χρήμα μπορεί να χρησιμοποιήσει μία εταιρεία ραφιού καθώς οι εταιρίες αυτές υπάρχουν για χρόνια και μάλιστα χωρίς να έχουν επιβαρυσμένο ιστορικό, επομένως είναι δύσκολο να «τραβήξουν» την προσοχή των αρμόδιων αρχών.

Για παράδειγμα κάποιος που έχει στην κατοχή του περιουσιακά στοιχεία τα οποία προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και επομένως δεν μπορεί να τα δικαιολογήσει, συνάπτει σύμβαση δανείου με μία εταιρεία ραφιού, με ημερομηνία δανείου προγενέστερη της απόκτησης των περιουσιακών στοιχείων. Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δύσκολα θα υποψιαστούν και θα αποδείξουν την «κομπίνα» καθώς η εταιρεία θα έχει έτος ίδρυσης παλαιότερο από την απόκτηση των περιουσιακών στοιχείων και την σύναψη του δανείου.

Εταιρίες Σφραγίδα

Πρόκειται για μια εταιρεία που συστήνεται ταχύτατα, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, καθώς απαιτεί τα τυπικά έγγραφα σύστασης και την παρουσία ενός δικηγόρου. Ο δικηγόρος λοιπόν έχει στην κατοχή του πολλές τέτοιου είδους εταιρίες, οι οποίες ασκούν διάφορες δραστηριότητες ώστε ο ενδιαφερόμενος να μπορεί να επιλέξει αυτή που ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του.

Ο δικηγόρος εκτελεί χρέη διαχειριστή και εξασφαλίζεται η ανωνυμία του πραγματικού κατόχου της εταιρείας. Ο εντοπισμός του πραγματικού ιδιοκτήτη είναι πολύ δύσκολος καθώς στις διάφορες συναλλαγές παρουσιάζονται η επωνυμία της εταιρείας σφραγίδα και το όνομα του δικηγόρου, οπότε μπορεί να πραγματοποιηθεί

εύκολα νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

2.3 Τρόποι με τους Οποίους η Διαφθορά Μπορεί να Αντιμετωπιστεί από τις Αρχές της Ε.Ε.

2.3.1 Ορθή Φορολογική Διοίκηση στην Ε.Ε. με Σκοπό την Καταπολέμηση της Φοροδιαφυγής

Με σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής των πολιτών σε μια κοινωνία αλλά και την δημιουργία ξεπλύματος μαύρου χρήματος μέσω της έννοιας της οικονομικής διαφθοράς, η κάθε πολιτική αρχή και ειδικότερα στις περιπτώσεις των χωρών της Ευρώπης, επιχειρεί να εφαρμόζει και να αναπτύσσει τα ακόλουθα στοιχεία ως εξής (Κάτσιος, 2008)

- Την εκπόνηση συνήθως ενός Εθνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος Καταπολέμησης της φοροδιαφυγής με συγκεντρωμένες δράσεις και μετρήσιμους στόχους
- Την καθιέρωση του θεσμού του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, ο οποίος είναι ανώτερος εισαγγελικός λειτουργός και έχει κατά προτεραιότητα αρμοδιότητα σε ολόκληρη τη χώρα να διενεργεί προανακριτικές πράξεις καθώς και να εποπτεύει, να συντονίζει και να καθοδηγεί τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων.
- Την ύπαρξη ορθής αναδιάρθρωσης των φορολογικών και ελεγκτικών υπηρεσιών των Αρχών καθώς και την αξιολόγηση του προσωπικού του.
- Επίσης να παρέχεται η δυνατότητα συμψηφισμού των απαιτήσεων οφειλέτη του Δημοσίου, έναντι των οφειλών του προς αυτό, ο οποίος δύναται ν' αντιταχθεί σε κάθε περίπτωση κατά την οποία αυτός έχει βεβαία χρηματική απαίτηση κατά του Δημοσίου, εκκαθαρισμένη και αποδεικνυόμενη από τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή από δημόσιο έγγραφο. Ο συμψηφισμός προτείνεται με δήλωση του οφειλέτη που θα υποβάλλεται στη φορολογική αρχή η οποία είναι αρμόδια για την είσπραξη του χρέους

2.3.2 Τρόπος Αντιμετώπισης Περιπτώσεων Φοροδιαφυγής και Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος με Σειρά Τακτικών Φορολογικών Ελέγχων στις Επιχειρήσεις των Χωρών της Ευρώπης

Ένας αποτελεσματικός τρόπος για τις Οικονομικές Αρχές του Κράτους στις χώρες της Ευρώπης καθώς και τους αρμόδιους οικονομικούς υπαλλήλους των

διαφόρων υπηρεσιών και προκειμένου εκείνοι να ελέγξουν αποτελεσματικά τις επιχειρήσεις για τυχόν φοροδιαφυγή και ξέπλυμα μαύρου χρήματος αποτρέποντας την όποια οικονομική διαφθορά, είναι η σειρά των τακτικών φορολογικών ελέγχων που επιτελούν σε αυτές (Κάτσιοι, 2008).

Πριν γίνει αναφορά στη σειρά των τακτικών αυτών ελέγχων, θα πρέπει να αναφερθεί πως ως φορολογικός έλεγχος θεωρείται το σύνολο των ελεγκτικών ενεργειών που εφαρμόζονται από τα αρμόδια όργανα, τους ελεγκτές με απώτερο σκοπό τα ακόλουθα (Αλεξιάδη, 2000) :

- *Τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας από μέρους των επιχειρήσεων*
- *Τη διαπίστωση της υποβολής των προβλεπομένων δηλώσεων και επαλήθευσης του περιεχομένου αυτών, σε σχέση πάντα με τη συναλλακτική δραστηριότητα και τα οικονομικά αποτελέσματα, όπως αυτά προκύπτουν από τα προβλεπόμενα και τηρούμενα λογιστικά βιβλία και στοιχεία σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ. και τις αρχές της λογιστικής επιστήμης (Ε.Γ.Α.Σ.)*
- *Τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων της επιχείρησης*

Οι φορολογικοί έλεγχοι διακρίνονται επιπλέον ως ακολούθως (Κάτσιοι, 2008) :

- *Προληπτικός έλεγχος*: Είναι ο έλεγχος εκείνος ο οποίος διεξάγεται με μοναδικό σκοπό την διαπίστωση εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα και την διαπίστωση της εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων φορολογικών υποχρεώσεων της επιχείρησης. Με τον προληπτικό έλεγχο, συνήθως ελέγχονται πράξεις ή παραλείψεις της κάθε επιχείρησης οι οποίες ανάγονται στην τρέχουσα χρήση, χωρίς βεβαίως εφόσον αυτό απαιτείται όπως για παράδειγμα οι διασταυρώσεις, ο έλεγχος καταγγελιών και λοιπά στοιχεία και χωρίς να αποκλείεται ο έλεγχος πράξεων ή παραλείψεων που έλαβαν χώρα σε προγενέστερες χρήσεις.

Σκοπός του προληπτικού ελέγχου είναι ο άμεσος εντοπισμός των παραβάσεων καθώς και η δημιουργία αίσθησης στους φορολογούμενους ότι υφίσταται διαρκής και αποτελεσματικός έλεγχος, ώστε να λειτουργεί αποτρεπτικά στη διάπραξη φορολογικών παραβάσεων μέσω της πρόληψης.

Προσωρινός έλεγχος: Ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος διενεργείται προκειμένου να διαπιστωθεί η εκπλήρωση ορισμένων φορολογικών υποχρεώσεων

και να προσδιοριστούν καθώς και να καταλογισθούν οι τυχόν διαφορές φόρων που δεν καταβλήθηκαν με σχετική δήλωση από τους υπόχρεους.

Πρόκειται δηλαδή για μορφή ελέγχου η οποία εμπεριέχει όλα τα στοιχεία του προληπτικού ελέγχου. Με τον έλεγχο αυτό παρέχεται η δυνατότητα να εκδοθεί προσωρινό φύλλο ελέγχου, χωρίς να αναμένεται να διενεργηθεί τακτικός έλεγχος, για να καταλογιστούν οι φόροι που οφείλει κάποια επιχείρηση.

Σκοπός του προσωρινού ελέγχου για τις επιχειρήσεις είναι η άμεση είσπραξη από το δημόσιο φόρων οι οποίοι δεν έχουν αποδοθεί, μεταξύ των οποίων και του οφειλόμενου ποσού ΦΠΑ και των λοιπών φόρων, τελών ή εισφορών οι οποίοι δεν έχουν παρακρατηθεί ή έχουν παρακρατηθεί ή επιρριφθεί από τις επιχειρήσεις κατά την πραγματοποίηση των συναλλαγών τους με τρίτους εντός των πλαισίων της επιχειρηματικής δράσης και λειτουργίας τους, χωρίς να έχουν αποδοθεί στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. και σε αντίθεση με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί πως ο προσωρινός έλεγχος περιορίζεται μόνο στα βιβλία του υπόχρεου ή της επιχείρησης, δηλαδή ο ελεγκτής καταλογίζει τις διαφορές φόρων και οι οποίες διαφορές προκύπτουν από τους οικείους λογαριασμούς τους οποίους η επιχείρηση παρέλειψε να αποδώσει (Γιαλούρη, 2007).

- **Διοικητικές Κυρώσεις**

Το φύλλο ελέγχου και η πράξη προσδιορισμού, εκδίδεται για τον φορολογούμενο ο οποίος έχει υποβάλλει ανακριβή δήλωση ή παρέλειψε να υποβάλλει δήλωση για την επιχείρησή τους. Αναφέροντας ανακριβή δήλωση δεν εννοείται μόνο αυτή στην οποία δεν έχουν μεταφερθεί ορθά τα κέρδη των βιβλίων των επιχειρήσεων, αλλά και σε κάθε περίπτωση που ο φορολογικός έλεγχος καταλογίζει οποιαδήποτε διαφορά με βάση τα ευρήματά του, είτε τα βιβλία κρίνονται ανακριβή, είτε κρίνονται ανεπαρκή, είτε ειλικρινή οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση προστίθενται οι λογιστικές διαφορές στην φορολογία εισοδήματος και οι λοιπές διαφορές στις λοιπές φορολογίες.

Έτσι στο φύλλο ελέγχου καταγράφονται αυτά που δήλωσε ο φορολογούμενος, αυτά που προσδιόρισε ο έλεγχος και στην συνέχεια ο φόρος που προκύπτει από την διαφορά ελέγχου και δήλωσης.

Εκτός όμως από την διαφορά κύριου φόρου που προκύπτει από τον διενεργηθέντα έλεγχο επιβάλλεται πρόσθετος φόρος είτε ως προσαύξηση, το ύψος του οποίου υπολογίζεται ως ποσοστό ανά μήνα για το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την προθεσμία υποβολής της δήλωσης και την ημεροχρονολογία έκδοσης του αντίστοιχου φύλλου ή πράξης, ενώ το ποσοστό προσαύξησης συναρτάται από το αν αφορά άμεση ή έμμεση φορολογία, με υψηλότερες προσαυξήσεις ανά μήνα στην έμμεση φορολογία καθώς και αν υπάρχει ανακριβής δήλωση ή μη υποβολή δήλωσης με υψηλότερες προσαυξήσεις ανά μήνα στην μη υποβολή, κατά τα ρυθμιζόμενα στην σχετική νομοθεσία (Αλεξιάδη, 2000).

Άλλη βασική κατηγορία διοικητικών κυρώσεων για φοροδιαφυγή στις επιχειρήσεις αποτελούν τα πρόστιμα. Έτσι υπάρχει το γενικό πρόστιμο που επιβάλλεται σε επιχειρήσεις επί μη τήρησης υποχρεώσεων γενικά που απορρέουν από την κείμενη φορολογική νομοθεσία, εφόσον δεν προβλέπεται η επιβολή πρόσθετου φόρου ή δεν προκύπτει ποσό φόρου για καταβολή. Το πρόστιμο αυτό κυμαίνεται από εκατόν δέκα επτά (117) ευρώ μέχρι χίλια εκατόν εβδομήντα (1170) ευρώ, κατά την κρίση της φορολογικής αρχής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

- **Ποινικές Κυρώσεις**

Όταν από τον έλεγχο διαπιστώνεται διάπραξη συγκεκριμένων φορολογικών παραβάσεων που χαρακτηρίζονται ως *αδικήματα φοροδιαφυγής και ξέπλυμα μαύρου χρήματος*, προβλέπεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων κατά των δραστών και των κατά περίπτωση αυτουργών και συνεργών από τα αρμόδια ποινικά δικαστήρια, ύστερα από μηνυτήρια αναφορά των αρμόδιων ελεγκτικών αρχών.

Τέτοια αδικήματα φοροδιαφυγής είναι όταν ο διαφυγών φόρος από μη υποβολή ή ανακριβή δήλωση στην φορολογία εισοδήματος καθώς και η μη απόδοση ή η ανακριβής απόδοση στο Δημόσιο του Φ.Π.Α., και των λοιπών εμμέσων φόρων, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κατά περίπτωση κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς

ή το ποσό του Φ.Π.Α. που συμψηφίστηκε ή επιστράφηκε ή δεν αποδόθηκε, υπερβαίνει σε ετήσια βάση το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ.

2.3.3 Προτεινόμενες Λύσεις για την Αντιμετώπιση της Διαφθοράς

2.3.3.1 Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη διαφθορά αποτελεί την πιο πρόσφατη διεθνή προσπάθεια. Αυτή τέθηκε προς υπογραφή το 2003 και τέθηκε σε ισχύ το 2005. Να σημειωθεί ότι έχει υπογραφεί μάλιστα και από την Ε.Ε. Θεωρείται το πλέον ευρύ – από άποψη αντικειμένου – και φιλόδοξο διεθνές νομικό εργαλείο. Προβλέπει τρεις κεντρικούς άξονες δράσης (την πρόληψη – κεφάλαιο II, την ποινική καταστολή – κεφάλαιο III και τη διεθνή συνεργασία – κεφάλαιο IV), που αλληλοσυμπληρώνονται μεταξύ τους (Γιαλούρη, 2007).

Σε ότι αφορά την αντίληψη της διαφθοράς μέσω τυποποίησεως αδικημάτων που φέρονται ότι αποτελούν εκδηλώσεις της, μπορεί να διαπιστώσει κανείς και εδώ δύο σημαντικά στοιχεία:

Πρώτο, την υπέρβαση της ταύτισης της διαφθοράς με τη δωροδοκία στο δημόσιο τομέα, αφού η ποινικοποίηση αφορά, πέρα από την κλασική δωροδοκία (άρθρα 15-16) και την υπεξαίρεση ή άλλης μορφής σφετερισμό δημόσιας περιουσίας (άρθρο 17), την εμπορευματοποίηση επιρροής (άρθρο 18), την κατάχρηση λειτουργιών ή θέσης (άρθρο 19), τον παράνομο πλουτισμό (άρθρο 20) καθώς και πράξεις ξεπλύματος προϊόντων διαφθοράς (άρθρο 23) ή απόκρυψης αυτής (άρθρο 24) ή παρεμπόδισης της λειτουργίας της δικαιοσύνης σε σχετικές υποθέσεις, και

Δεύτερο, την προσπάθεια για ολιστική αντιμετώπιση της δωροδοκίας και της υπεξαίρεσης ή άλλης μορφής σφετερισμού περιουσίας, δηλ. τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα (άρθρα 21-22).

Τέλος, χαρακτηριστικό είναι ότι η υποχρεωτική για τα κράτη απαίτηση ως προς την ποινικοποίηση της ενεργητικής δωροδοκίας στον αλλοδαπό δημόσιο τομέα (δημοσίων λειτουργών, αλλοδαπών βουλευτών, λειτουργών διεθνών οργανισμών και μελών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων διεθνών οργανισμών) συνδέεται πάντα με την τέλεση της πράξης αναφορικά με διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές.

Έτσι, σε σχέση με τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης παρατηρείται ότι ενώ η σύμβαση του ΟΗΕ εμφανίζεται αρχικά ως ένα εργαλείο με πολύ πιο ευρύ αντικείμενο ως προς την σηματοδότηση των επί μέρους αδικημάτων που εντάσσονται υπό την επικεφαλίδα των αδικημάτων διαφθοράς, από άποψη εντάσεως της εισαγόμενης ποινικής καταστολής της διαφθοράς η πραγματικότητα διαφέρει και η ευρύτητα στις τομές γίνεται δυνητική, καθώς συνοδεύεται από περιθώριο επιλογής για τα κράτη που θα την υπογράψουν ως προς την υιοθέτηση των προβλεπομένων σε αυτήν ποινικών κατασταλτικών μέτρων, μέσω της ευρείας δυνατότητας για διατύπωση επιφυλάξεων.

Παράλληλα, η σύμβαση του ΟΗΕ, σε αντίθεση με αυτήν του Συμβουλίου της Ευρώπης, ορίζει γενικά την υποχρεωτική επέκταση της ποινικοποίησης στον αλλοδαπό δημόσιο τομέα στην (ενεργητική) δωροδοκία σε σχέση με διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, προβάλλοντας έτσι το ενδιαφέρον της κυρίως για διαφύλαξη των κανόνων του διεθνούς οικονομικού παιχνιδιού και όχι τόσο για την προστασία της δημόσιας υπηρεσίας ξένων κρατών ως αλλοδαπού εννόμου αγαθού. Η σύμβαση αυτή κυρώθηκε από την Ελλάδα με το ν. 3666/2008.

2.3.3.2 Ορθός Φορολογικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις για Ενδοομιλικές Συναλλαγές με Σκοπό την Αποφυγή Διαφθοράς

Αποτελεί γεγονός πως κάθε επιχείρηση, στην προσπάθεια μεγιστοποίησης των κερδών της, επιδιώκει -εξ ορισμού- να αυξήσει τα έσοδα και να μειώσει τις δαπάνες της (Μουστάκης, 2009). Μεταξύ των δαπανών που επιδιώκει να μειώσει είναι και αυτή των φορολογικών της βαρών (tax burden). Στην καλύτερη περίπτωση, αυτό γίνεται με κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό (tax planning) που οδηγεί στην εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων για φοροαποφυγή (tax avoidance). Όμως, στο βαθμό που της επιτρέπεται - από τις περιστάσεις και τον ελεγκτικό μηχανισμό - η επιχείρηση, κατά κανόνα, φοροδιαφεύγει.

Προκειμένου περί ομίλων, ο φορολογικός σχεδιασμός δεν αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των φορολογικών βαρών σε επίπεδο εταιρίας, αλλά σε επίπεδο ομίλου. Οι δυνατότητες επιτυχίας αυτού του στόχου αυξάνονται σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν όταν η επιχείρηση δρα μεμονωμένα, όταν δηλαδή δεν ανήκει σε κάποιο όμιλο. Όταν μάλιστα ο Όμιλος είναι πολυεθνικός, οι δυνατότητες μείωσης του φορολογικού βάρους είναι ακόμη περισσότερες, ενώ οι δυνατότητες των Φορολογικών Αρχών (Tax Authorities) να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα είναι ακόμη πιο περιορισμένες (Φούντα, 2014).

Επομένως, ο όμιλος - εξ ορισμού - επιδιώκει τη “μεταφορά” των φορολογητέων κερδών του στη χώρα ή στις χώρες με τον μικρότερο φορολογικό συντελεστή ή ακόμα και σε χώρες που δεν έχουν χαμηλούς ονομαστικούς συντελεστές, όμως παρέχουν δελεαστικά φορολογικά κίνητρα (tax incentive plans), που βασίζονται στο μέγεθος των φορολογητέων κερδών, για τη διενέργεια επενδύσεων, γεγονός που οδηγεί σε χαμηλότερους πραγματικούς συντελεστές (effective rates) (Τερζάκου, 2014).

Αντίστοιχα λοιπόν, θα λέγαμε πως υπάρχει πάντα η δυνατότητα τα κέρδη να οδηγηθούν σε κάποιο Φορολογικό Παράδεισο (Tax Heaven) και να αποφύγουν τελείως ή σχεδόν τελείως τη φορολόγηση, προς ζημία όλων των εμπλεκόμενων Φορολογικών Αρχών. Να γιατί - κάποιες φορές - οι χώρες, τόσο της τιμολογούσας, όσο και της τιμολογούμενης επιχείρησης, ενδιαφέρονται από κοινού να μπει κάποια τάξη στη συμπεριφορά των πολυεθνικών ομίλων (United Nations Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries, 2013).

Συμπερασματικά λοιπόν, όσο θα υφίστανται πολυεθνικοί όμιλοι (multinational groups) και ταυτόχρονα θα υπάρχει (Τερζάκου, 2014):

- Διαφοροποίηση στους συντελεστές φορολόγησης των κερδών που ισχύουν στις διάφορες χώρες, ή κάποιο άλλο -ισοδύναμο αποτελέσματος- καθεστώς διαφοροποίησης της τελικής φορολογικής επιβάρυνσης
- Το πρόβλημα θα υφίσταται, όπως θα υφίσταται και η ανάγκη για θεσμική θωράκιση και ελεγκτική αντιμετώπιση των ενδοομιλικών τιμολογήσεων (transfer pricing).

Το βασικό ερώτημα όμως που απορρέει από τα παραπάνω, είναι ο τρόπος και το πώς “μεταφέρονται” τα κέρδη από χώρα σε χώρα. Σημειώνεται λοιπόν πως η τεχνική είναι γνωστή ακόμη και στους μη μνημένους, με την υπερτιμολόγηση ή υποτιμολόγηση αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων, καθώς και την - πέραν του δέοντος - επίρριψη γενικών ή κοινών δαπανών από εταιρία σε εταιρία (Μουστάκης, 2009). Αναφέρεται λοιπόν η διενέργεια των τιμών για τις σχετικές ενδοομιλικές συναλλαγές και οριοθετείται στις εξής αρχές (Φούντα, 2014):

- ❖ Στις Φορολογικές Αρχές της χώρας που είναι εγκατεστημένη η θυγατρική, το υποκατάστημα ή η κοινοπραξία που αγοράζει τα ενσώματα αγαθά (εμπορεύματα ή πάγια), δέχεται τις υπηρεσίες, χρησιμοποιεί δικαιώματα ή δέχεται - εξ επιμερισμού - δαπάνες (κυρίως διοικητικές) από άλλες νομικές

οντότητες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο συμφερόντων και είναι εγκατεστημένες εκτός της χώρας που είναι εγκατεστημένη η ίδια

- ❖ Στις φορολογικές Αρχές της χώρας που είναι εγκατεστημένη η νομική οντότητα που πουλά (ενσώματα αγαθά ή υπηρεσίες), εκμισθώνει δικαιώματα ή επιμερίζει δαπάνες
- ❖ Τη Νομική Οντότητα που πουλά, εκμισθώνει ή επιμερίζει (η “ Τιμολογούσα”)
- ❖ Τη θυγατρική, το Υποκατάστημα ή την Κοινοπραξία που αγοράζει, μισθώνει, δέχεται έξοδα από επιμερισμό (η “ Τιμολογούμενη”)

Για τις συναλλαγές αυτές όμως, υπάρχουν και κανονισμοί και σχετικοί κανονισμοί που τις διέπουν όπως (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, 2012):

- ✓ Οι Οδηγίες του ΟΟΣΑ προς τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις (Multinational Enterprises MNEs) & τις Φορολογικές Αρχές για Ενδοομιλικές Τιμολογήσεις. Σκοπός των Οδηγιών είναι το δίκαιο “μοίρασμα” των φόρων εισοδήματος μεταξύ των δύο συναλλασσόμενων επιχειρήσεων, πράγμα που σημαίνει και μεταξύ των δύο Φορολογικών Αρχών των χωρών που είναι εγκατεστημένες η “ Τιμολογούσα” και η “ Τιμολογούμενη”. Χρυσός Κανόνας των Οδηγιών του ΟΟΣΑ είναι η τήρηση “ ίσων αποστάσεων” (arm’s length), δηλαδή η χρησιμοποίηση τιμών - για ενδοομιλικές τιμολογήσεις - που θα χρησιμοποιούνταν και μεταξύ τρίτων, σε ανάλογες εμπορικές συνθήκες και περιστάσεις.
- ✓ Οι “Συμβάσεις περί Αποφυγής Διπλής Φορολογίας” που τυχόν έχουν υπογραφεί μεταξύ των δύο ενδιαφερόμενων χωρών. Οι συμβάσεις αυτές επιτρέπουν την απευθείας - μεταξύ των Φορολογικών Αρχών - επικοινωνία, χωρίς τη μεσολάβηση των διπλωματικών υπηρεσιών.
- ✓ Εσχάτως έχει προκύψει και άλλο ρυθμιστικό κείμενο, πρόκειται για το ψήφισμα του Συμβουλίου και των Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορά ένα κώδικα Δεοντολογίας με θέμα την τεκμηρίωση σχετικά με τον καθορισμό των τιμών μεταβίβασης των συνδεδεμένων επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

(TTM). Στόχος του Κώδικα Δεοντολογίας είναι να εξασφαλίσει ότι οι συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων των κρατών μελών δεν θα επιβαρύνονται με τέτοια διοικητικά κόστη που θα κάνουν τους όρους εμπορίου “λιγότερο ευνοϊκούς από αυτούς που ισχύουν για τις ίδιες συναλλαγές όταν διεξάγονται μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων του ίδιου κράτους μέλους”.

2.3.3.3 Η Έννοια και η Ερμηνεία – Χαρακτηριστικά των Ενδοομιλικών Συναλλαγών με Σκοπό την Μείωση του Φαινόμενου της Οικονομικής Διαφθοράς

Στα πλαίσια μιας ορθής και άρτιας Φορολογικής Διοίκησης, ένα από τα βασικότερα σημεία για τις διασυνδεδεμένες επιχειρήσεις στην Ευρώπη και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς, είναι το ότι προκύπτουν υποχρεώσεις τόσο σχετικά με τις ενδοομιλικές συναλλαγές όσο και με την υποκεφαλαιοδότηση - thin capitalization (Μουστάκης, 2009).

Οι Ενδοομιλικές Συναλλαγές λοιπόν, αναφέρονται στο φορολογικό – οικονομικό πλαίσιο που οριοθετείται και συνάμα σχετίζονται άμεσα με τα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες όταν πραγματοποιούν συναλλαγές, μία ή περισσότερες, διεθνείς ή/και εγχώριες, με οικονομικούς ή εμπορικούς όρους διαφορετικούς από εκείνους που θα ίσχυαν μεταξύ μη συνδεδεμένων προσώπων (ανεξάρτητων επιχειρήσεων) ή μεταξύ συνδεδεμένων προσώπων και τρίτων, οποιαδήποτε κέρδη τα οποία χωρίς τους όρους αυτούς θα είχαν πραγματοποιηθεί από το νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, αλλά τελικά δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω των διαφορετικών όρων (αρχή ίσων αποστάσεων) και περιλαμβάνονται στα κέρδη του νομικού προσώπου ή της νομικής οντότητας μόνον στο βαθμό που δεν μειώνουν το ποσό του καταβλητέου φόρου (Μουστάκης, 2009).

2.3.3.4 Ορθή Μεθοδολογία και Είδη Προεγκρίσεων Ενδοομιλικών Συναλλαγών με Σκοπό την Μείωση του Φαινομένου της Οικονομικής Διαφθοράς

Οι Συμφωνίες Προκαθορισμένων Τιμολογήσεων (Σ.Π.Τ.) ή όπως διεθνώς ονομάζονται Advanced Pricing Agreement είναι συμφωνίες μεταξύ ενός ή περισσότερων προσώπων (επιχειρήσεων) και μίας ή περισσότερων Φορολογικών Διοικήσεων (Τερζάκου, 2014). Με αυτές καθορίζεται η μέθοδος και σειρά κριτηρίων για τον προσδιορισμό της αξίας, σύμφωνα με την αρχή των ίσων αποστάσεων, μελλοντικών διασυνοριακών συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων προσώπων και με

σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς.

Στην Ευρώπη, για να είναι σύνομες με το εσωτερικό δίκαιο, έχουν λάβει τη μορφή αποφάσεων προέγκρισης μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης. Τα παραπάνω ισχύουν και για συναλλαγές μεταξύ εγχώριας επιχείρησης και μόνιμης εγκατάστασής της στην αλλοδαπή καθώς και για συναλλαγές μεταξύ μόνιμων εγκαταστάσεων αλλοδαπών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και των κεντρικών τους ή συνδεδεμένων με αυτά προσώπων (Φούντα, 2014).

Οι συμφωνίες αυτές παρέχουν ασφάλεια τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στις φορολογικές διοικήσεις και αποφεύγονται μακροχρόνιες και κοστοβόρες δικαστικές διαμάχες. Μπορεί να αφορούν το σύνολο των διασυνοριακών συναλλαγών επιχείρησης ή μέρος αυτών αλλά συνήθως επιδιώκονται για σύνθετες συναλλαγές και όχι για απλές. Επίσης ισχύουν για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς.

Αναφερόμενοι σχετικά λοιπόν και βάσει των παραπάνω στα είδη προέγκρισης μεθοδολογίας ενδοομιλικών τιμολογήσεων, θα λέγαμε πως τα είδη αυτά αναφέρονται η Μονομερής και η Διμερής – Πολυμερής μέθοδος. Η Μονομερής Μεθοδολογία αφορά μία ημεδαπή επιχείρηση ή μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα και τις Ελληνικές Φορολογικές αρχές (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, 2012).

Παρέχει ασφάλεια μόνο για την ελληνική επιχείρηση, δεν εξασφαλίζει το αντισυμβαλλόμενο συνδεδεμένο πρόσωπο και δεν εγγυάται την αποφυγή της διπλής φορολογίας διότι δεν δεσμεύει τις φορολογικές αρχές χωρών στις οποίες είναι εγκατεστημένες οι αντισυμβαλλόμενοι. Συνιστάται μόνο σε περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος της ελληνικής επιχείρησης είναι εγκατεστημένος σε χώρα με την οποία δεν υφίσταται σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας (Φούντα, 2014).

Η Διμερής ή Πολυμερής Μεθοδολογία αφορά μία ημεδαπή επιχείρηση ή μόνιμη εγκατάσταση αλλοδαπής επιχείρησης στην Ελλάδα, ένα ή περισσότερα συνδεδεμένα με αυτή πρόσωπα στην αλλοδαπή με τις Ελληνικές Φορολογικές Αρχές και τις Φορολογικές Αρχές των χωρών στις οποίες είναι εγκατεστημένα τα συνδεδεμένα πρόσωπα (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, 2012). Απαραίτητη προϋπόθεση η ύπαρξη με τις χώρες αυτές συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας.

Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των φορολογικών αρχών διεξάγονται βάσει του άρθρου 25 του Πρότυπου Συμβάσεων του ΟΟΣΑ όπως αυτό έχει ενσωματωθεί σε κάθε σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, 2012).

2.3.3.5 Νομικό Πλαίσιο που Ισχύει στην Ε.Ε. για τις Ενδοομιλικές Συναλλαγές

Η προέγκριση μεθοδολογίας ενδοομιλικής τιμολόγησης προβλέπεται στην Ευρώπη από τις διατάξεις σχετικού άρθρου. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο Νόμο, συνδεδεμένα πρόσωπα, μόνιμες εγκαταστάσεις αλλοδαπής επιχείρησης στην Ευρώπη, για τις συναλλαγές τους με το κεντρικό, καθώς και με τα συνδεδεμένα πρόσωπα, του κεντρικού τους στην αλλοδαπή, καθώς και μόνιμες εγκαταστάσεις που διατηρεί στην αλλοδαπή επιχείρηση δύνανται να υποβάλουν στον Γενικό Γραμματέα αίτηση προέγκρισης της μεθοδολογίας για την τιμολόγηση συγκεκριμένων μελλοντικών διασυννοριακών συναλλαγών τους με συνδεδεμένα πρόσωπα (Τερζάκου, 2014).

Σύμφωνα με το νόμο επίσης και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς στην Ευρώπη, αντικείμενο της προέγκρισης της προηγούμενης παραγράφου αποτελεί το ενδεδειγμένο σύνολο κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου.

Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνουν κυρίως τη χρησιμοποιούμενη μέθοδο τεκμηρίωσης, τα στοιχεία σύγκρισης ή αναφοράς και τις σχετικές προσαρμογές, καθώς και τις κρίσιμες παραδοχές για τις μελλοντικές συνθήκες. Αντικείμενο της προέγκρισης μπορεί επίσης να αποτελέσει και κάθε άλλο εξειδικευμένο ζήτημα που αφορά την τιμολόγηση των συναλλαγών με συνδεδεμένα πρόσωπα.

Σημειώνεται επίσης βάσει νομολογίας πως οι τιμές των ενδοομιλικών συναλλαγών της επιχείρησης, τις οποίες αφορά η απόφαση προέγκρισης, θεωρούνται ότι δεν διαφέρουν από αυτές που θα είχαν συμφωνηθεί μεταξύ ανεξάρτητων προσώπων, εφόσον τηρούνται τα οριζόμενα στην απόφαση αυτή. Ο φορολογικός έλεγχος των συναλλαγών, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο της προέγκρισης, περιορίζεται στην επαλήθευση, ότι τηρήθηκαν τα οριζόμενα στην απόφαση προέγκρισης και ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι παραδοχές, οι περιστάσεις και οι όροι στις οποίες αυτή βασίστηκε (Φούντα, 2014).

Τέλος, πέραν των υποχρεώσεων τήρησης και διαφύλαξης στοιχείων που επιβάλλονται από άλλες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας, η επιχείρηση υποχρεούται να διαφυλάσσει τα στοιχεία τεκμηρίωσης που αφορούν την απόφαση προέγκρισης για το χρονικό διάστημα για το οποίο υφίσταται υποχρέωση διαφύλαξης βιβλίων και στοιχείων κάθε φορολογικού έτους το οποίο αφορά η απόφαση προέγκρισης.

Όπως έχει αναφερθεί και προηγουμένως αποτελεί λοιπόν γεγονός, πως κάθε επιχείρηση στην Ευρώπη και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς, στην προσπάθεια μεγιστοποίησης των κερδών της, επιδιώκει – εξ ορισμού- να αυξήσει τα έσοδά και να μειώσει τις δαπάνες της (Μουστάκης, 2009). Μεταξύ των δαπανών που επιδιώκει να μειώσει είναι και αυτή των φορολογικών της βαρών (tax burben).

Στην περίπτωση ομίλων, ο φορολογικός σχεδιασμός δεν αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση των φορολογικών βαρών σε επίπεδο εταιρίας, αλλά συνολικά σε επίπεδο ομίλου. Οι δυνατότητες επιτυχίας αυτού του στόχου αυξάνονται σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν όταν μια επιχείρηση δρα από μόνη της και δεν υπάγεται σε κάποιο όμιλο. Ειδικότερα εάν ο Όμιλος είναι πολυεθνικός, οι δυνατότητες μείωσης του φορολογικού βάρους αυξάνονται, ενώ περιορίζονται οι δυνατότητες των Φορολογικών Αρχών να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα.

Επιδιώκεται συνεπώς από τις εταιρίες αυτές η “μεταφορά” των φορολογητέων κερδών τους στη χώρα ή στις χώρες με τον μικρότερο φορολογικό συντελεστή. Ακόμη στοχεύουν και σε χώρες που δεν έχουν χαμηλούς ονομαστικούς συντελεστές, με εξαιρετικά όμως φορολογικά κίνητρα.

Και στις δύο περιπτώσεις εντοπίζεται η πιθανότητα τα κέρδη να αποφύγουν τελείως ή σχεδόν τελείως τη φορολόγηση, προς ζημιά όλων των εμπλεκόμενων Φορολογικών Αρχών. Είναι εδώ που προκύπτει η ανάγκη λοιπόν τόσο της εξεύρεσης ενός φορολογικού «παραδείσου» όσο και η εξεύρεση αυτών που θα προσφέρουν τέτοιου είδους φορολογικούς παραδείσους.

Οι διατάξεις του Νόμων στην Ευρώπη που αφορούν την αντιμετώπιση υπερτιμολογήσεων – υποτιμολογήσεων σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ, απαιτούν καθαρή και ολοκληρωμένη τεκμηρίωση, προκειμένου η επιχείρηση να μην εκτεθεί σε σοβαρούς κινδύνους σημαντικών προστίμων.

Οι επιχειρήσεις αυτές υποχρεούνται να τηρούν για τα οικονομικά έτη φάκελο τεκμηρίωσης. Ο φάκελος τεκμηρίωσης περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με την λειτουργική ταυτότητα της επιχείρησης, όπως τον όμιλο στον οποίο ανήκει, τις λειτουργίες που επιτελεί και τους κινδύνους που αναλαμβάνει καθώς και κατάλογο με τις ενδοομιλικές συναλλαγές προς τεκμηρίωση οι οποίες πραγματοποιούνται εντός της οικείας διαχειριστικής περιόδου και σύντομη περιγραφή της μεθόδου τεκμηρίωσης που εφαρμόζεται.

Ο φάκελος τεκμηρίωσης τηρείται στην επιχείρηση και τίθεται στην διάθεση της αρμόδιας ελεγκτικής αρχής στα πλαίσια ελέγχου εντός εύλογου χρόνου ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 30 μέρες.

Αυτό καθορίζεται και από την σχετική νομοθεσία η οποία αναφέρει ότι «οι ημεδαπές επιχειρήσεις που συνδέονται με άλλη επιχείρηση κατά την έννοια της παρ.2 του άρθρου 39 του ν.2238, υποχρεούνται να τηρούν για το οικονομικό έτος φάκελο τεκμηρίωσης τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών τους.

2.4 Το Νομικό Καθστώς της Εφαρμογής του Όρου Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ευρώπη με Σκοπό την Μείωση Φαινομένων Οικονομικής Διαφθοράς

2.4.1 Η Έννοια και ο Ορισμός της Εταιρικής Διακυβέρνησης στις Επιχειρήσεις στην Ευρώπη

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι Εταιρική Διακυβέρνηση είναι το σύνολο των κανόνων που βρίσκουν εφαρμογή στις εταιρίες και ρυθμίζουν την λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου σε σχέση με τους ιδιοκτήτες των εταιριών.

Εντός των πλαισίων της εταιρικής διακυβέρνησης, το βασικό πρόβλημα του εντολέα- εντολοδόχου μπορεί να επιλυθεί και γενικότερα να προσεγγισθεί μέσα από το σύστημα της συγκεκριμένης έννοιας (Bhagat, Bolton, 2008). Με απλά δηλαδή λόγια, μπορεί να αναφερθεί ο τρόπος με τον οποίο θα λογοδοτούν με αξιόπιστο τρόπο στους ιδιοκτήτες και επενδυτές μιας επιχείρησης. Μέσα από το σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης, είναι επίσης εύκολο να διασφαλισθούν τα συμφέροντα των ιδιοκτητών και των διαχειριστών, αφού σε όλους είναι γνωστό ότι είναι αυτά που αναφέρονται ως συγκρουόμενα και διαφορετικά (Solomon, 2010).

Έτσι λοιπόν, πέρα από την διασφάλιση αυτή, το σύστημα της εταιρικής διακυβέρνησης μπορεί και τα ευθυγραμμίζει έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το καλύτερο επίπεδο αποτελεσματικότητας και να υπάρχει μια σχετική κερδοφορία. Βασικό χαρακτηριστικό του ενδιαφέροντος για το σύστημα αυτό, είναι ότι θεωρείται καθολικό.

Ως εκ τούτου, κρίσιμες και σπουδαίες διαδικασίες σε μια ανεπτυγμένη κοινωνία και χώρα αποτελούν η προστασία με τρόπο αποτελεσματικό των δικαιωμάτων των μετόχων της επιχείρησης και ειδικά αυτών της μειοψηφίας και η ενίσχυση των διοικητικών συμβουλίων στο να είναι αποτελεσματικά σε ότι αφορά την παρακολούθηση και την εκτέλεση των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου. Βάσει των ανωτέρω λοιπόν, ο ανερχόμενος κόσμος αντιμετωπίζει το αντικείμενο της εταιρικής διακυβέρνησης ως μια πρόκληση και ειδικότερα οι πρώην κεντρικά σχεδιασμένες οικονομίες (Λαζαρίδης, Δρυμπέτας, 2011).

2.4.2 Ανάλυση Συνόλου Αρχών που Διέπουν την Εταιρική Διακυβέρνηση με Σκοπό την Εξάλειψη Φαινομένων Οικονομικής Διαφθοράς

Αναφερόμενοι στις αρχές στις οποίες περιγράφεται η λειτουργία της εταιρικής διακυβέρνησης και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς, αυτές ταυτίζονται με την σωστή και υπεύθυνη λειτουργία, οργάνωση, διοίκηση και έλεγχο της εκάστοτε επιχείρησης (Λαζαρίδης, Δρυμπέτας, 2011). Οι στόχοι της κάθε επιχείρησης συνήθως αναφέρονται ως μακροπρόθεσμοι και αποσκοπούν στην μεγιστοποίηση της αξίας της καθώς και στην προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των ενδιαφερομένων προς την ίδια την επιχείρηση (Solomon, 2010).

Θα πρέπει αντίστοιχα να σημειωθεί πως οι εταιρικοί στόχοι βρίσκονται σε άμεση εξάρτηση με την εταιρική διακυβέρνηση και με τον τρόπο όπου η μορφή της συγκεκριμένης διακυβέρνησης, επηρεάζει την λειτουργία της επιχείρησης και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς (Drobetz et al, 2004). Ο τρόπος βέβαια με τον οποίο οι στόχοι της επιχείρησης τίθενται και επιτυγχάνονται αντίστοιχα, θα πρέπει να είναι σύμφωνοι με αυτήν της διακυβέρνησης. Ταυτόχρονα, υιοθετούνται συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης κινδύνων και το πιο σημαντικό, οι τρόποι με τους οποίους θα προστατευθούν τα συμφέροντα και η ανταγωνιστικότητα της κάθε επιχείρησης.

Ένα πλήρες και σύγχρονο μοντέλο εταιρικής διακυβέρνησης και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς, έχει θεσπισθεί από διάφορες επιχειρήσεις στις μέρες μας, οι οποίες όμως καταλήγουν στην εφαρμογή ενός, μάλλον, συγκεκριμένου μοντέλου. Το μοντέλο αυτό αναφέρει ως βασικές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς: (Λαζαρίδης, Δρυμπέτας, 2011):

- Προστασία και σεβασμό στα δικαιώματα των μετόχων, καθώς και στα συμφέροντά τους
- Δημιουργία διοικητικού συμβουλίου το οποίο να μπορεί να πληροί τις διαδικασίες διαχωρισμού και ανεξαρτησίας σε ότι αφορά τις δραστηριότητες του από τα όργανα διοίκησης
- Ικανότητα διοικητικού συμβουλίου να μπορεί να εξισορροπεί όλα τα προσόντα και τις ικανότητες των στελεχών με τις απαιτήσεις των δραστηριοτήτων της εταιρείας
- Δημιουργία συστημάτων ανταμοιβής και αξιολόγησης έτσι ώστε τα εταιρικά στελέχη να είναι σε θέση να επιτυγχάνουν τους σκοπούς της επιχείρησης.
- Υποστήριξη κλίματος διαφάνειας, ακεραιότητας και υπευθυνότητας σε ότι αφορά την λήψη αποφάσεων
- Εταιρικές διαδικασίες οι οποίες να μπορούν να απεικονίζουν την καθημερινή εργασία αλλά και την προστασία ενός σωστού και αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου απέναντι σε νέες προκλήσεις και κινδύνους
- Επαρκείς και σωστές πληροφορίες με το αντίστοιχο σύστημα ορθών και έγκαιρων πληροφοριών απέναντι στην επενδυτική κοινότητα και στο ευρύ κοινό
- Ευαισθητοποίηση σε θέματα κοινωνικής ευθύνης.

Σύμφωνα με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης, όλοι οι υπάλληλοι της επιχείρησης θα πρέπει να είναι υπεύθυνοι και ευαισθητοποιημένοι απέναντι σε πληροφορίες και τα στοιχεία τα οποία εμπίπτουν στην αντίληψή τους αλλά και στην σχετική απαγόρευση χρήσης εκείνων που «πλήττουν» την λειτουργία της επιχείρησης σχετικά (Drobetz et al, 2004).

Επίσης, η επαγγελματική δεοντολογία πρέπει να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο μέσα από συγκεκριμένες πρακτικές και λειτουργίες της επιχείρησης. Η εκτέλεση των καθηκόντων των υπαλλήλων έχει άμεση σχέση με την επαγγελματική τους

δεοντολογία και με τις σχέσεις τους με τις δημόσιες αρχές. Σημαντικό τέλος είναι και το γεγονός ότι η κάθε εταιρεία πρέπει να προωθεί την σχέση και την συνεργασία της με τους πελάτες αλλά και με όλους όσους βρίσκονται στην αγορά στην οποία λειτουργεί (Brown, Caylor, 2005).

Αντίστοιχα, θα πρέπει να προωθεί συνεχώς νέα προϊόντα στην αγορά ή και υπηρεσίες, ώστε το κοινό στο οποίο απευθύνεται, να εμφανίζεται ως άκρως ικανοποιημένο. Μια επιχείρηση μπορεί να πιστεύει ότι είναι έτοιμη να λειτουργήσει ικανοποιητικά, αφού πρώτα έχει δημιουργήσει το παραπάνω πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης.

Μόνο τότε θα είναι σε θέση να θεωρείται άκρως ανταγωνιστική, να διατηρήσει την εμπιστοσύνη των πελατών της και να προωθήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών της. Πρέπει επίσης να βρίσκεται σε μια συνεχή επαγρύπνηση, ώστε να δύναται να πράττει διεθνή ανασκόπηση των παραπάνω πρακτικών, με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σε θέση να συνομολογεί με τις διεθνείς εξελίξεις.

Ταυτόχρονα όμως, η κάθε επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόζει και τις καλύτερες πρακτικές σύμφωνα με τον κώδικα Ιατρικής και Επιστημονικής Ηθικής Δεοντολογίας. Σύμφωνα με την εταιρεία η εφαρμογή των Αρχών της Εταιρικής Διακυβέρνησης, είναι η μοναδική λύση στο να μεγιστοποιηθεί η αποδοτικότητα της περιουσίας αλλά και η ανάπτυξή της.

Με αυτόν τον τρόπο θα διατηρηθεί και η εμπιστοσύνη από την επιχειρηματική κοινότητα. Έτσι λοιπόν εν κατακλείδι στην παρούσα ενότητα, οι Αρχές που θα πρέπει τηρούνται από μέρους των επιχειρήσεων για μια σωστή εταιρική διακυβέρνηση και με σκοπό την μείωση της οικονομικής διαφθοράς, είναι οι εξής: (Omran, Bolbol, Fatheldin, 2008):

- Σύνθεση διοικητικού συμβουλίου με ανάλογες αρμοδιότητες
- Λειτουργία συμβουλευτικών επιτροπών και συμβουλίων
- Ισότιμη πρόσβαση μετόχων σε εταιρικά στοιχεία
- Σχέση μετόχων
- Τήρηση Νομοθετικού Πλαισίου γύρω από τις δραστηριότητες της εταιρείας
- Διαφάνεια σε οικονομικές συναλλαγές και αποφάσεις.

2.4.3 Σκοπός των Επιχειρήσεων Σχετικά με την Εφαρμογή Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Ε.Ε. με Σκοπό την Καταπολέμηση της Οικονομικής Διαφθοράς

Κάθε επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται στην σημερινή κοινωνία και παρέχει τις υπηρεσίες της στους πολίτες, έχει ως σκοπό την δέσμευση και την σωστή εφαρμογή μιας Εταιρικής Διακυβέρνησης η οποία θα αποτελεί ένα θεμέλιο για δημιουργία αλλά και συντήρηση των αξιών της Επιχείρησης και της Κοινωνίας και με σκοπό την αποφυγή οικονομικής διαφθοράς (Hsiang-tsai, 2005).

Στις μέρες μας ο θεσμός της Εταιρικής Διακυβέρνησης μπορεί να εντοπιστεί και να προσδιοριστεί μέσω των πολιτικών δράσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η οποία έχει ως άμεσο στόχο την επιβράβευση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στον τομέα αυτό αλλά και την ενθάρρυνση κάποιων οι οποίες δεν εφαρμόζουν ακόμα μια στρατηγική Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Οι επιχειρήσεις από μέρους τους θα πρέπει να αναγνωρίσουν ότι στις μέρες μας επιβάλλεται ο θεσμός της Εταιρικής Διακυβέρνησης με απώτερο σκοπό την καλύτερη επίτευξη των στόχων της διατήρησης των κοινωνικών αξιών αλλά και των αξιών που διέπουν το περιβάλλον και τον χώρο τον οποίο ζούμε και εργαζόμαστε. Έτσι λοιπόν μέσω των διαφόρων νόμων των οποίων έχουν θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση, θα πρέπει να εφαρμοστεί από όλες τις επιχειρήσεις ένα τέτοιο πρόγραμμα Εταιρικής Διακυβέρνησης το οποίο θα προάγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Θα μπορούσαμε να πούμε πως ένας αντίστοιχος ορισμός ο οποίος μπορεί να δοθεί για την Εταιρική Διακυβέρνηση μετά από την έρευνα την οποία διεξήγαμε για το συγκεκριμένο θέμα και με σκοπό την αποφυγή οικονομικής διαφθοράς, είναι μια υπεύθυνη και κοινωνική συμπεριφορά μιας επιχείρησης μέσα στο περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί και οφείλει να σέβεται ως προς τις διάφορες κοινωνικές αξίες και συνθήκες που διέπουν την λειτουργία της συγκεκριμένης κοινωνίας.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση μπορεί να προσφέρει σε μια εταιρεία πολλά οφέλη όπως η βελτίωση και ενδυνάμωση της φήμης της. Με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργηθεί ένας μεγαλύτερος αριθμός ικανοποιημένων καταναλωτών και εργαζομένων αλλά και μιας αλυσίδας συμμετεχόντων, μετόχων και συνεργατών (Λαζαρίδης και Δρυμπέτας, 2011).

Τα οφέλη τα οποία θα προσφέρει ένα τέτοιο πρόγραμμα στις επιχειρήσεις θα είναι πολλά και σημαντικά. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα τα οποία θα προσφέρει, είναι το γεγονός ότι θα αποτελεί μια βάση η οποία θα βοηθά τις εταιρείες να υιοθετήσουν ένα κώδικα δεοντολογίας και η οποία θα προάγει σημαντικά την ποιότητα ζωής όλων των ανθρώπων σε μια κοινωνία αλλά συγχρόνως θα καλυτερεύσει και τις εργασιακές συνθήκες των εργαζομένων.

Επίσης, ένα πρόγραμμα Εταιρικής Διακυβέρνησης θα λέγαμε ότι θα μπορεί να διαμορφώσει ένα κατάλληλο περιβάλλον στο οποίο οι διάφοροι επιχειρηματίες θα είναι απολύτως σεβαστοί και θα παράγουν μεγάλα κέρδη αλλά συγχρόνως θα ανταποκρίνονται στις διάφορες κοινωνικές προκλήσεις του περιβάλλοντος και στις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων. Επιπλέον θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης σε αντίθεση με αυτές οι οποίες δεν εφαρμόζουν προγράμματα εφαρμογής της Εταιρικής Διακυβέρνησης και στρατηγικών οι οποίες θα αυξήσουν τον ανταγωνισμό.

Συνοψίζοντας θα λέγαμε ότι στις μέρες μας υπάρχουν διάφορες θεωρίες οι οποίες σχετίζονται με την Εταιρική Διακυβέρνηση και με σκοπό την αποφυγή οικονομικής διαφθοράς. Μια από τις πιο γνωστές είναι εκείνη η οποία σχετίζεται με την θεωρία των ενδιαφερόμενων μερών ή εμπλεκόμενων μερών και τα οποία ενδιαφερόμενα μέρη είναι εκείνο το περιβάλλον (άμεσο και έμμεσο) στο οποίο αλληλεπιδρά με την επιχείρηση και έχει ενδιαφέρον από τις διάφορες δραστηριότητες της.

Η Εταιρική Διακυβέρνηση θα πρέπει να γίνει ένας θεσμός ο οποίος θα επιβάλλεται ανεξαρτήτως από όλες τις επιχειρήσεις και θα έχει ως άμεσο σκοπό την διατήρηση των κοινωνικών αξιών στις μέρες μας αλλά και στο μέλλον. Τέλος θα πρέπει να πούμε πως η Εταιρική Διακυβέρνηση η οποία εφαρμόζεται από τις διάφορες εταιρείες και επιχειρήσεις, μπορεί αποδεδειγμένα να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα αυτών των επιχειρήσεων και εφόσον αυτές εφαρμοσθούν με συγκεκριμένους κανόνες και με τον αναγκαίο σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία.

2.4.4 Εταιρική Διακυβέρνηση και Εσωτερικοί Ελεγκτές στις Επιχειρήσεις στην Ε.Ε. με Σκοπό την Αποφυγή Οικονομικής Διαφθοράς

Η Νομοθεσία στις χώρες της Ευρώπης, περί Εταιρικής Διακυβέρνησης ορίζει ότι πρέπει να υπάρχει ένας ανεξάρτητος εσωτερικός μηχανισμός ελέγχου υπεύθυνος για την παρακολούθηση της εφαρμογής και της συνεχούς συμμόρφωσης με την Κατάσταση της Εσωτερικής Πολιτικής της Εταιρίας. Η Κατάσταση Εσωτερικής Πολιτικής της Εταιρίας περιέχει διαδικασίες για την αξιολόγηση της απόδοσης των Διευθυντικών Στελεχών (Solomon, 2010).

Επιπλέον οι εσωτερικοί ελεγκτές απαιτείται από τον Νόμο να αναφέρουν στο Δ.Σ. και στην Ετήσια Γ.Σ. των μετόχων περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με την Κατάσταση Εσωτερικής Πολιτικής της Εταιρίας. Ο μηχανισμός Εσωτερικού Ελέγχου δημιουργεί ένα κανάλι συστηματικής πληροφόρησης για την εταιρική απόδοση η οποία είναι ανεξάρτητη από την Διοίκηση.

Θεωρητικές εκτιμήσεις προτείνουν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των Διευθυντικών Στελεχών. Να παρακολουθούν τα υφιστάμενα προγράμματα αμοιβών και να φροντίζουν οι αμοιβές προσωπικού να κρατούν την ίδια γραμμή των αμοιβών Διευθυντικών Στελεχών σύμφωνα με την απόδοσή τους (Drobetz, 2004).

Οι συγγραφείς αυτοί σκιαγραφούν τον ρόλο αυτό για τους εσωτερικούς ελεγκτές ως επιπρόσθετο των καθηκόντων των παραδοσιακών ελεγκτών για να εξασφαλιστεί ότι η αμοιβή που καταβάλλεται στην πραγματικότητα αντιστοιχεί στους αριθμούς που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις.

Ωστόσο υπάρχουν σοβαροί λόγοι να αναμένουμε ότι η επίδραση των εσωτερικών ελεγκτών στον τομέα αυτό θα είναι αρκετά αδύναμη. Οι εσωτερικοί ελεγκτές δύσκολα μπορεί να ονομάζονται πραγματικά ανεξάρτητοι από την Διοίκηση. Επιπλέον οι ικανότητες τους δεν τους έχουν προετοιμάσει για το πολύ περίπλοκο στόχο της αξιολόγησης της συνολικής απόδοσης των Διευθυντικών Στελεχών. Στην πράξη η αύξηση της αμοιβής σε Εταιρίες Εξωτερικών Συμβούλων και σε επιτροπές αμοιβών του Δ.Σ. δίνει υποστήριξη στην άποψη ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν μικρή αν και ίσως σημαντική επιρροή στις αμοιβές Δ.Σ.

2.5 Ποινικό Δίκαιο και Αντιμετώπιση Διαφθοράς στην Ευρώπη

Το ποινικό δίκαιο στον τομέα της διαφθοράς είναι, σε μεγάλο βαθμό, θεσπισμένο, σύμφωνα με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης, των Ηνωμένων Εθνών και της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η σύμβαση των Η.Ε κατά της διαφθοράς (UNCAC) αποτελεί ορόσημο καθώς συνιστά το μοναδικό παγκόσμιο νομικό πλαίσιο για μέτρα κατά της διαφθοράς.

Ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει ή σχεδιάζουν μεταρρυθμίσεις του ουσιαστικού ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας. Ένας κοινός στόχος είναι η επίτευξη αποτελεσματικότερων και ταχύτερων διαδικασιών και η ενίσχυση των εργαλείων καταπολέμησης της διαφθοράς (συμπεριλαμβανομένου του καλύτερου ορισμού των αδικημάτων, αυστηρότερων κυρώσεων σε ορισμένες περιπτώσεις, καθώς και διατάξεων περί ταχείας υλοποίησης). Στη χάραξη της λεπτής γραμμής μεταξύ νόμιμης και παράνομης συμπεριφοράς, ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να διαθέτουν περιορισμένο πεδίο στοιχειοθέτησης αδικημάτων (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014).

Η ποιότητα της μεταφοράς της απόφασης-πλαίσιο 2003/568/ΔΕΥ για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα είναι άنيση. Υπάρχουν ιδιαίτερες ελλείψεις όσον αφορά τη μεταφορά των διατάξεων για την ποινικοποίηση όλων των στοιχείων της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας, καθώς και για την ευθύνη των νομικών προσώπων. Ακόμη και στην περίπτωση των κρατών μελών που μετέφεραν την απόφαση-πλαίσιο, σπανίζουν οι πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή της. (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014)

Η αποτελεσματικότητα των αρχών επιβολής του νόμου και δίωξης στη διερεύνηση της διαφθοράς ποικίλλει ευρέως σε όλη την ΕΕ. Οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους περιλαμβάνουν την εικαζόμενη έκταση και το είδος της διαφθοράς που πρέπει να αντιμετωπίσουν, την εξισορρόπηση με προληπτικά μέτρα, την πολιτική βούληση να υποστηριχθεί η ανεξαρτησία τους, το δυναμικό και τους πόρους που έχουν στη διάθεσή τους, τα πιθανά εμπόδια στις έρευνες, την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος, ιδίως της ανεξαρτησίας του, κτλ (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014).

Η αξιολόγηση είναι δύσκολη, καθώς στα περισσότερα κράτη μέλη δεν υπάρχει συνοχή στα στατιστικά στοιχεία για τη διαφθορά. Δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου επικαιροποιημένα και ακριβή ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία για όλα τα στάδια της διαδικασίας των υποθέσεων διαφθοράς. Τα κατασταλτικά μέτρα από μόνα τους δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση της διαφθοράς με αποτελεσματικό τρόπο. Παρόλα αυτά, η δυνατότητα του δικαστικού συστήματος να επιβάλλει αποτρεπτικές ποινικές κυρώσεις διαδραματίζει σημαντικό αποτρεπτικό ρόλο και αποτελεί σαφή

ένδειξη ότι η διαφθορά δεν είναι ανεκτή.

Ορισμένα κράτη μέλη δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο σκέλος της καταστολής και, ως εκ τούτου, η επιβολή του νόμου κατέστη η πιο ορατή πτυχή των προσπαθειών τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Εξαιρετικά αποτελέσματα μπορούν επίσης να σημειωθούν σε κράτη μέλη όπου η δίωξη στο σύνολό της (πέρα από τις υπηρεσίες που ειδικεύονται σε υποθέσεις διαφθοράς) είναι αποτελεσματική. Σε ορισμένα άλλα κράτη μέλη, η επιτυχής δίωξη είναι ανεπαρκής ή οι έρευνες είναι χρονοβόρες (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014).

Η ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας αποτελεί πάντως βασικό στοιχείο για την καταπολέμηση της διαφθοράς από την άποψη της ικανότητας του δικαστικού συστήματος να χειρίζεται αποτελεσματικά τις περιπτώσεις διαφθοράς, μεταξύ άλλων και στα υψηλά κλιμάκια, καθώς και από την άποψη των προτύπων ακεραιότητας που διαμορφώνονται εντός του δικαστικού συστήματος. Οι αποτελεσματικές εγγυήσεις ανεξαρτησίας και τα υψηλά πρότυπα ηθικής στον τομέα της δικαιοσύνης είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση του αναγκαίου πλαισίου για μια αποτελεσματική δικαστική εξουσία, η οποία αποδίδει δικαιοσύνη σε υποθέσεις διαφθοράς, κατά τρόπο αντικειμενικό και αμερόληπτο, χωρίς οποιαδήποτε αθέμιτη επιρροή. Η ανεξαρτησία των φορέων επιβολής του νόμου και των διωκτικών αρχών αποτελεί πρόβλημα για ορισμένα κράτη μέλη.

Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράστηκε για υποθέσεις πολιτικών παρεμβάσεων στο έργο των υπηρεσιών δίωξης και των δικαστηρίων, χωρίς, ωστόσο, να κρίνεται η συνολική θεσμική δομή που αντικατοπτρίζει το συνταγματικό, νομικό και πολιτιστικό περιβάλλον του κάθε κράτους μέλους. Υπόκειται σε ξεχωριστούς μηχανισμούς και διαδικασίες σε επίπεδο ΕΕ - ιδίως τον ετήσιο πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και το πλαίσιο του κράτους δικαίου που ανακοίνωσε και ανέφερε ο Πρόεδρος Barroso στην ομιλία του για την κατάσταση της Ένωσης το 2012 και το 2013.

Ορισμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη μη διαφανή ή διακριτική εφαρμογή των διαδικασιών διορισμού, προαγωγής ή απόρριψης κορυφαίων εισαγγελέων που ασχολούνται με υποθέσεις διαφθοράς, καθώς και απολύσεις ή προσπάθειες δυσφήμισης οργάνων καταπολέμησης της διαφθοράς και των επικεφαλής τους, χωρίς προφανή αντικειμενικό λόγο. Σε άλλες περιπτώσεις, οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της διαφθοράς αντιμετώπισαν την παρέμβαση των πολιτικών παραγόντων στη διαχείριση και τη λειτουργία τους.

Οι ευρείες εξουσίες που απολαμβάνουν ορισμένοι φορείς καταπολέμησης της διαφθοράς δεν συνδυάζονται πάντα με την υποχρέωση λογοδοσίας, γεγονός που δημιουργεί υπόνοιες ότι ενδέχεται να διστάζουν να αποκαλύψουν υποθέσεις που αφορούν τα υψηλά κλιμάκια ή να καταφεύγουν σε αμφιλεγόμενες μεθόδους έρευνας.

Δεν υφίσταται ενιαίο πρότυπο το οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ως υπόδειγμα για τις διαδικασίες διορισμού και απόλυσης των επικεφαλής των αρχών επιβολής του νόμου ή των υπηρεσιών δίωξης. Οι εν λόγω αποφάσεις λαμβάνονται, στα περισσότερα κράτη μέλη, από τις κυβερνήσεις ως έκφραση της πολιτικής ευθύνης και αντικατοπτρίζουν τη θέση των αρχών επιβολής του νόμου και δίωξης εντός της εκτελεστικής εξουσίας. Ανεξάρτητα από τη διαδικασία που ακολουθείται, η διαδικασία πρέπει να είναι αξιόπιστη και αξιοκρατική προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε εντύπωση πολιτικής μεροληψίας και να επιτραπεί στην αστυνομία και τους εισαγγελείς να ερευνήσουν υποθέσεις διαφθοράς όπου και αν τις ανακαλύψουν. Επιπλέον, σε ορισμένα κράτη μέλη, η έλλειψη αποτελεσματικού συντονισμού μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και των αρχών καταπολέμησης της διαφθοράς επισημαίνεται ως αδυναμία (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014).

Οι μεμονωμένες αναλύσεις ανά χώρα επισημαίνουν ανησυχίες όσον αφορά την ακεραιότητα των δικαστικών λειτουργιών που ασχολούνται με υποθέσεις διαφθοράς και προβληματισμούς σχετικά με την ανεξαρτησία και την ακεραιότητα τους, όπως φαίνεται από το εύρος και το είδος των υποθέσεων διαφθοράς στις οποίες εμπλέκονται δικαστές ή εισαγγελείς. Ένα εκ των κρατών μελών θέσπισε ειδικό δικαστήριο κατά της διαφθοράς το οποίο αντιμετώπισε σημαντικές προκλήσεις (ακόμη και την προσωρινή διάλυση), οι οποίες επηρεάζουν τη σταθερότητά του και την ικανότητα θεμελίωσης ενός πειστικού ιστορικού.

Σε αρκετά κράτη μέλη, φαίνεται να υπάρχει έλλειψη δικαστικής βούλησης και ικανότητας αντιμετώπισης περίπλοκων ή ευαίσθητων υποθέσεων διαφθοράς. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι υποθέσεις διαφθοράς κινδυνεύουν με παραγραφή όπου οι δικαστικές διαδικασίες αποδεικνύονται εξαιρετικά μακρόχρονες και περίπλοκες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο τρόπος με τον οποίο οι δικονομικοί κανόνες εφαρμόζονται στην πράξη οδηγεί σε σημαντικές καθυστερήσεις, οι οποίες, κάποιες φορές, αποσκοπούν στη μη ολοκλήρωση των δικαστικών διαδικασιών.

Η περιορισμένη αποτρεπτικότητα της δικαστικής καταδίκης επισημάνθηκε, επίσης, σε πολλά κράτη μέλη, όπου η συχνότητα της αναστολής των κυρώσεων ή η επιβολή εξαιρετικά ήπιων κυρώσεων σε υποθέσεις διαφθοράς παρατηρήθηκε ως

συχνό φαινόμενο. Σε άλλες περιπτώσεις, ωστόσο, τα δικαστήρια επέβαλαν πρόσφατα αποτρεπτικές ποινές φυλάκισης σε υποθέσεις διαφθοράς.

Σε ένα κράτος μέλος, ο ρόλος των ερευνητικών δικαστηρίων θεωρείται αποφασιστικής σημασίας για την περαιτέρω προώθηση των νομοθετικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων όσον αφορά τις υποθέσεις διαφθοράς, ωστόσο, η ανάλυση εγείρει επίσης ερωτήματα σχετικά με τη διάρκεια των εργασιών τους και τον πραγματικό αντίκτυπο όσον αφορά τις διώξεις (Κείμενα Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 2014).

Επίλογος – Συμπεράσματα

Ως Διαφθορά ορίζεται λοιπόν η κατάσταση στην οποία χρησιμοποιούνται αθέμιτα μέσα, με σκοπό την παραβίαση των νόμων (με δωροδοκίες, εξυπηρετήσεις, προσφορές κ.λ.π.) για ιδιωτικό όφελος. Η διαφθορά είναι ένα σύνθετο και πολύπλευρο φαινόμενο με πολλαπλά αίτια και αιτιατά, καθώς λαμβάνει διάφορες μορφές και λειτουργίες σε διάφορα πλαίσια. Το φαινόμενο της διαφθοράς κυμαίνεται από μια ξεχωριστή πράξη μιας πληρωμής που αντίκειται στο νόμο μέχρι την ενδημική δυσλειτουργία ενός πολιτικού και οικονομικού συστήματος.

Οικονομική διαφθορά είναι αυτή που προκύπτει από παράνομο οικονομικό όφελος και είναι η πιο συνηθισμένη μορφή διαφθοράς. Κοινωνική διαφθορά είναι η μορφή διαφθοράς που αναφέρεται σε μια χάρη ή διευκόλυνση ή εξυπηρέτηση, όχι απαραίτητα παράνομη αλλά γίνεται με την προσδοκία της ανταπόδοσης.

Αναφερόμενοι στην έννοια της οικονομικής κρίσης η οποία διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στην εκκόλαψη της διαφθοράς στις χώρες της Ευρώπης από το 2008 και έπειτα, θα λέγαμε πως επιχειρείτε να αποδώσουμε τον όρο *Οικονομικής Κρίσης*, ως να πρόκειται για μια περίοδο αισθητής και διαρκούς μείωση της οικονομικής δραστηριότητας και πιο συγκεκριμένα των μεγεθών μακροοικονομίας όπως της διαμόρφωσης του ΑΕΠ, πτώσεων των τιμών προϊόντων, υπηρεσιών, επενδύσεων αλλά και της απασχόλησης που οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας.

Αποτελεί γεγονός στις μέρες μας πως η έννοια της διαφθοράς και το οικονομικό έγκλημα, ως μία από τις μορφές εγκλήματος και αντικοινωνικής δραστηριότητας, έχει λάβει τα τελευταία χρόνια σημαντική διάσταση και αποτελεί μια από τις βασικές αιτίες οικονομικής και κοινωνικής εκτροπής στην Ευρώπη.

Η έννοια της διαφθοράς και το οικονομικό έγκλημα δεν έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με το κοινό ποινικό έγκλημα, το αποκαλούμενο έγκλημα του δρόμου (street crime), και η εμπειρία έχει δείξει ότι η αντιμετώπισή του έγκειται στην ύπαρξη αποτελεσματικών ρυθμιστικών μηχανισμών, ευέλικτων ελεγκτικών και διωκτικών υπηρεσιών, αλλά και της προσδοκίας του κόσμου ότι οι πλούσιοι και οι οικονομικά δυνατοί δεν θα έχουν ευκαιρίες να εγκλωβίζουν την κοινωνία και να διαφεύγουν της σύλληψης και τιμωρίας.

Προχωρώντας αναλύομαι την έννοια της φοροδιαφυγής ως κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογουμένου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί. Η φοροδιαφυγή, που δεν θα πρέπει να συγχέεται με την φοροαποφυγή, ταυτίζεται με την καταστρατήγηση των διατάξεων των ισχυόντων φορολογικών νόμων, όπως πχ παράλειψη υποβολής φορολογικής δήλωσης ή υποβολή ανακριβών δηλώσεων ή εικονικών φορολογικών παραστατικών.

Η ύπαρξη της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας ως έννοια της διαφθοράς στην Ευρώπη, έχει τεράστιες αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις. Δημιουργεί άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών και στερεί το Δημόσιο από σημαντικούς πόρους, τους οποίους, προκείμενου να τους εξασφαλίσει, επιβάλλει νέες φορολογικές επιβαρύνσεις σ' εκείνους που δεν μπορούν να αποφύγουν τη φορολόγηση. Έτσι, επιδεινώνονται οι πληθωριστικές διαδικασίες και οι μακροοικονομικές ανισοροπίες, ιδιαίτερα, σε περιόδους ύφεσης και εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων (συγκράτησης αύξησης των μισθών και εισοδημάτων).

Με σκοπό την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής των πολιτών σε μια κοινωνία αλλά και την δημιουργία ξεπλύματος μαύρου χρήματος μέσω της έννοιας της οικονομικής διαφθοράς, η κάθε πολιτική αρχή και ειδικότερα στην περίπτωση στην Ευρώπη, επιχειρεί να εφαρμόζει και να αναπτύσσει τα ακόλουθα στοιχεία ως εξής:

- Την εκπόνηση συνήθως ενός Εθνικού Επιχειρησιακού Προγράμματος Καταπολέμησης της φοροδιαφυγής με συγκεντρωμένες δράσεις και μετρήσιμους στόχους
- Την καθιέρωση του θεσμού του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, ο οποίος είναι ανώτερος εισαγγελικός λειτουργός και έχει κατά προτεραιότητα αρμοδιότητα σε ολόκληρη τη χώρα να διενεργεί προανακριτικές πράξεις

καθώς και να εποπτεύει, να συντονίζει και να καθοδηγεί τη διενέργεια ανακριτικών πράξεων.

- Την ύπαρξη ορθής αναδιάρθρωσης των φορολογικών και ελεγκτικών υπηρεσιών των Αρχών καθώς και την αξιολόγηση του προσωπικού του.
- Επίσης να παρέχεται η δυνατότητα συμψηφισμού των απαιτήσεων οφειλέτη του Δημοσίου, έναντι των οφειλών του προς αυτό, ο οποίος δύναται ν' αντιταχθεί σε κάθε περίπτωση κατά την οποία αυτός έχει βεβαία χρηματική απαίτηση κατά του Δημοσίου, εκκαθαρισμένη και αποδεικνυόμενη από τελεσίδικη δικαστική απόφαση ή από δημόσιο έγγραφο. Ο συμψηφισμός προτείνεται με δήλωση του οφειλέτη που θα υποβάλλεται στη φορολογική αρχή η οποία είναι αρμόδια για την είσπραξη του χρέους

Όπως προκύπτει από την ανωτέρω ανάλυση, ο ρόλος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για ένα σύνολο μερών με έννομο συμφέρον και με σκοπό την καταπολέμηση της διαφθοράς, απαιτεί την ύπαρξη ενός κανονιστικού και ελεγκτικού πλαισίου που να εγγυάται την ποιότητα της πληροφόρησης αυτής.

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη διαφθορά αποτελεί την πιο πρόσφατη διεθνή προσπάθεια. Τούτη άνοιξε για υπογραφή το 2003, τέθηκε σε ισχύ το 2005 και έχει υπογραφεί μάλιστα και από την Ε.Ε. Θεωρείται το πλέον ευρύ – από άποψη αντικειμένου – και φιλόδοξο διεθνές νομικό εργαλείο. Προβλέπει τρεις κεντρικούς άξονες δράσης (την πρόληψη – κεφάλαιο II, την ποινική καταστολή – κεφάλαιο III και τη διεθνή συνεργασία – κεφάλαιο IV), που αλληλοσυμπληρώνονται μεταξύ τους

Τέλος, αποτελεί γεγονός πως κάθε επιχείρηση, στην προσπάθεια μεγιστοποίησης των κερδών της, επιδιώκει -εξ ορισμού- να αυξήσει τα έσοδα και να μειώσει τις δαπάνες της. Μεταξύ των δαπανών που επιδιώκει να μειώσει είναι και αυτή των φορολογικών της βαρών (tax burden). Στην καλύτερη περίπτωση, αυτό γίνεται με κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό (tax planning) που οδηγεί στην εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων για φοροαποφυγή (tax avoidance). Όμως, στο βαθμό που της επιτρέπεται - από τις περιστάσεις και τον ελεγκτικό μηχανισμό - η επιχείρηση, κατά κανόνα, φοροδιαφεύγει.

Έχοντας υπόψη όλα όσα έχουν εκτεθεί αναλυτικά στην παρούσα μελέτη παρά το γεγονός ότι φαίνεται να έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες εκσυγχρονισμού της νομοθεσίας αλλά και δημιουργίας μηχανισμών άμυνας εντούτοις προκύπτει άμεσα η

ανάγκη αναθεώρησης των μηχανισμών αυτών με κύριο στόχο την περαιτέρω ορθολογική αναβάθμιση τους για να τους καταστήσει όσο το δυνατό περισσότερο αποτελεσματικούς από ότι είναι σήμερα.

Επιπλέον, θα πρέπει να δημιουργηθούν εκείνες οι ασφαλιστικές δικλείδες όπου η τσιμπίδα του νόμου θα μπορεί να έχει καθολική επιβολή σε όλους ανεξαιρέτα τους φορείς είτε αυτοί ονομάζονται κρατικοί , ιδιωτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι ή πολιτικά δραστηριοποιημένα πρόσωπα που ασκούν Διοικητική ή Εκτελεστική Εξουσία.

Εναπόκειται λοιπόν, στην κοινωνία των πολιτών η χάραξη μιας ενιαίας πολιτικής γραμμής στην οποία θα βαδίζουν όλοι ανεξαιρέτως ούτως ώστε το φαινόμενο της διαφθοράς αν και θεωρείται σχεδόν αδύνατο να επαλειφθεί τουλάχιστον να τεθεί κάτω από συγκεκριμένο ελεγχόμενο πλαίσιο με όσο το δυνατό λιγότερο ποσοστό ύπαρξης.

Βιβλιογραφία

- Αλεξιάδη Στ. Η διαφθορά ως κοινώς επικίνδυνο έγκλημα, ΠοινΔικ 2000.1021
- Αντωνόπουλος, Δ και Κατούδης, Η. (2004), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Αθήνα
- Γιαλούρη Δ., Το φαινόμενο της διαφθοράς σε διεθνές επίπεδο, ΔΦΝ 2007, 989
- Γιανναρά Χ. «Κομματοκρατία. Όταν οι πολίτες υπερψηφίζουν τη λεηλασία της ζωής τους», εκδ. Πατάκη, 2002.
- Γκόρτσος Χ. (2005), Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση του στην ελληνική έννομη τάξη, Αθήνα
- Δημήτραινα Γ., (2011), Εγκλήματα Φοροδιαφυγής, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Δημητράτου Ν., Θεωρητική προσέγγιση ενός κοινωνικού ποινικού προβλήματος, ΠοινΧρ 1999
- Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Οικονομικών, (2012), Συνοπτική Μετάφραση Κατευθυντήριων Γραμμών του ΟΟΣΑ για τις Ενδοομιλικές Συναλλαγές, Αθήνα
- Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Επ. Π. Σπηλιωτόπουλος, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2001 (11^η Έκδοση)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014), Έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, COM 2014, 38
- Κάντζος Κ., Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Αθήνα 1997, Εκδόσεις Interbooks.
- Κάτσιος Σ. (2008), Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Η γεωπολιτική του Διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, Εκδόσεις Σακούλα, Θεσσαλονίκη
- Κώττη Γ., Πετράκη Α., Μικροοικονομική, Αθήνα 2002, Εκδόσεις Γ. Μπένου.
- Κουράκη Κ., Το οργανωμένο έγκλημα: Φαινομενολογία του προβλήματος και δυνατότητες αντιμετώπισής του στην Ελλάδα, ΠοινΔικ/νη 1999

- Κουτσούκη Κ., Σκάνδαλα πολιτικής διαφθοράς στη νεώτερη Ελληνική κοινωνία και ιστορία (1821-2001), σε: Διαφάνεια και Ανεξαρτησία στον Έλεγχο του Δημοσίου Χρήματος, Τιμητικός Τόμος για τα 170 χρόνια τον Ελεγκτικού Συνεδρίου, 2004.
- Κουτσούκη Κ., Η διαφθορά ως ιστορικό φαινόμενο στο νεοελληνικό κράτος, σε: Κράτος και Διαφθορά, 1998
- Λυμέρης Γ., (2013), Προέγκριση Μεθοδολογίας Ενδοομιλικής Τιμολόγησης, Έλεγχος – Παράδειγμα Εφαρμογής. Εκπαίδευση Ελεγκτών του Υπουργείου Οικονομικών στον Έλεγχο Ενδοομιλικών Συναλλαγών, Τμήμα Διεύθυνσης Ελέγχων, Αθήνα, Νοέμβριος 2014
- Μαλινδρέτου Β., «Χρηματοοικονομική Ανάλυση – Επενδύσεις», Αθήνα 1998, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Μουστάκης Ν., (2009), Ενδοομιλικές Τιμολογήσεις για τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, Αθήνα
- Maurice C., (2009), Σύγχρονη Εγκληματολογία, Βιβλιοθήκη Εγκληματολογίας, Αθήνα
- Πειρουνάκης Ν., Χρηματοοικονομική Διαχείριση, Αθήνα 1993, Εκδόσεις Anibus.
- Σαρσέντης Γ., Λογισμός Επιχειρηματικής Δραστηριότητας – Διοικητική Λογιστική, Πειραιάς 2003, Εκδόσεις Α. Σταμούλης.
- Τερζάκου Ε., (2014), Μέθοδοι Προσδιορισμού Τιμών Ενδοομιλικών Συναλλαγών, Εκπαίδευση Ελεγκτών του Υπουργείου Οικονομικών στον Έλεγχο των Ενδοομιλικών Συναλλαγών, Τμήμα Διεύθυνσης Ελέγχων, Αθήνα
- Τραγάκης Γ. (1996), Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Φαναριώτη Π., «Αρχές Οργανώσεως και Διοικήσεως Επιχειρήσεων», Αθήνα 2001, Εκδόσεις Α. Σταμούλης.
- Φλωρίδη Β., Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, με ιδιαίτερη έμφαση στη θεσμική θωράκιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΠοινΔικ 2007, 204.
- Φούντα Β., (2014), Γενικά Περί Ενδοομιλικών Συναλλαγών – Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις, Εκπαίδευση Ελεγκτών του Υπουργείου Οικονομικών στον

Αγγλική Βιβλιογραφία

- Abbott K., Rule-making in the WTO: Lessons from the case of bribery and corruption, Journal of International Economic Law 2001
- Compendium of Conclusions of the European Conferences of Specialised Services in the Fight Against Corruption, έκδοση Directorate General I – Legal Affairs - Department of Crime Problems, Strasbourg, 23 October 2002, Conclusions of the 2nd European Conference of Specialised Services in the Fight Against Corruption "Corruption in Public Procurement", 27-29 October 1997, Tallinn (Estonia), p. 6.
- Della Porta Donatella - A. Vannuci "The perverse effects of political corruption" Political Studies, 1997
- Della Porta Donatella - A. Vannuci "The resources of corruption: some reflections from the Italian Case", Crime, Law and Social Change, 1997
- Della Porta Donatella "A judge's revolution? Political corruption and the judiciary in Italy", European Journal of Political Research, 2001, σελ. 1-21.
- Della Porta Donatella "Actors in corruption: Business politicians in Italy" International Social Science Journal, 1996, σελ. 350 - 372.
- M.Ch. Bassiuni/E. Vetere, Organised Crime and its Transnational Manifestations, in: M. Cherif Bassiouni "INTERNATIONAL LAW", 2nd Ed., Vol. I, New York 1999.
- R. Klitgaard, "Subverting Corruption", Global Crime, 2006.
- R. Mischkowitz/H. Bruhn/R D. Beese, Einschätzungen zur Korruption in Polizei, Justiz und Zoll, Bundeskriminalamt Kriminalistisches Institut, Wiesbaden 2000.

- Rose-Ackerman, S. “When is corruption harmful?”, στη συλλογή Heidenheimer and Johnston, 2002
- W. Bruggeman, Η καταπολέμηση των οργανωμένου εγκλήματος: Δυνατότητες, προβλήματα και ευκαιρίες, με ειδικότερη έμφαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μετάφραση Ε. Στεργιούλη, ΠοινΔικ 2000.
- Williams, R. “New concepts for old?” Third World Quarterly, 1999.
- World Bank, “Helping Countries Combat Corruption : The role of World Bank, Report of the Corruption Action Plan Working Group”, 1997.

Αγγλική Αρθρογραφία

- ❖ Aman, H., Nguyen, P. (2007) Do stock prices reflect the Corporate Governance Quality of Japanese firms?. Journal of the Japanese and International Economies
- ❖ Bauer, R., Guenster, N., Otten, R. (2004) Empirical evidence on Corporate Governance in Europe: the effect on stock returns, firm value and performance. Journal of Asset Management, 5, pp. 91- 104
- ❖ Bebchuk, L., Cohen, A. (2005) The costs of entrenched boards. Journal of Financial Economics, 78, pp. 409– 433
- ❖ Bhagat, S., Carey, D., Elson, C. (1999) Director Ownership, Corporate Governance and Management Turnover. The Business Lawyer 54
- ❖ Bhagat, S., Black, B. (2002) The non-colleration between Board Independence and long term Firm Performance. Journal of Corporate Finance, 3, pp.189- 220
- ❖ Bhagat, S., Bolton, B. (2008) Corporate Governance and Firm Performance. Journal of Corporate Finance, 14, pp. 257- 273
- ❖ Brown, L., Caylor, M. (2006) Corporate Governance and Firm Evaluation. Journal of Accounting and Public Policy, 25(4), pp. 409- 434
- ❖ Core, J., Guay, W., Rusticus, T. (2006) Does weak governance cause weak stock returns? An examination of firm operating performance and investors’ expectations. Journal of Finance, 61, pp. 655- 687

- ❖ Cremers, J., Nair, V.B. (2005) Governance Mechanisms and Equity Prices. *Journal of Finance*, 60, pp. 2859- 2894
- ❖ Chaocharia, V., Laeven, L. (2007) The Invisible Hand in Corporate Governance. Finance Working Paper No 165/2007. ECGI Working Paper Series in Finance
- ❖ Demsetz, H., Lehn, K. (1985) The Structure of Corporate Ownership: Causes and Consequences. *Journal of Political Economy*, 33, pp. 3- 53
- ❖ Denis, D.J., Denis, D.K. (1994) Majority Owner- Managers and Organizational Efficiency. *Journal of Corporate of Finance*, 37, pp. 1- 10
- ❖ Drobetz, W., Schillhofer, A., Zimmermann, H. (2004) Corporate Governance and expect stock returns: Evidence from Germany, *European Financial Management*, 10, pp. 267- 293
- ❖ EIRIS, (2005), How is Good Corporate Governance (www.eiris.org)Gompers, P., Ishii, J., Metrick, A. (2003) Corporate Governance and Equity Prices. *Quarterly Journal of Economics*, 118, pp. 45-61
- ❖ Grossman, S., O.D. (1983) An analysis of the principal- agent problem. *Econometrica*, 51, pp. 7- 45
- ❖ Gruszczynski, M. (2005) Corporate Governance and Financial Performance of companies in Poland, Warsaw School of Economics, Poland, Paper presented to the 59th International Atlantic Economic Conference, London, 9- 13 March 2005
- ❖ Hermalin, B., Weisbach, M. (1991) 'The Effect of Board Composition and Direct Incentives on Firm Performance', *Financial Management*, Vol. 21, pp. 101- 112
- ❖ Hermalin, B., Weisbach, M. (2001) Board of directors as an endogenously determined institution: A survey of the economic literature. *Economic Policy Review*
- ❖ Hermalin, B., Weisbach, M. (2007) Transparency and Corporate Governance, University of California and University of Illinois working paper
- ❖ Hsiang-tsai, C. (2005) An empirical Study of Corporate Governance and

- corporate Performance. *Journal of American Academic of Business*, Cambridge, 6(1), pp. 95- 101
- ❖ Jensen, M.C. (1986a) 'The Take-over Controversy: Analysis and Evidence'. *Midland Corporate Finance Journal*, Vol. 4, pp. 6- 32.
  - ❖ Klapper, L., Love, I. (2004) Corporate Governance, Investor protection and Performance in emerging markets. *Journal of Corporate Finance*, 10, pp. 703- 728
  - ❖ La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., and Vishny, R. (1997) Legal determinants of external finance. *Journal of Finance*, 52, pp. 1131- 1150
  - ❖ La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R. (1998) Law and Finance. *Journal of Political Economy*, 106(6), pp. 1113- 1155
  - ❖ La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., and Vishny, R. (1999) Corporate Ownership around the world. *Journal of Finance*, 54, pp. 471- 517
  - ❖ La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., and Vishny, R. (2000) Investor Protection and Corporate Governance. *Journal of Financial Economics*, 58, pp.3- 27
  - ❖ Laing, D., Weir, C. (1999) Governance structures, size and Corporate Performance in UK firms. *Management Decisions*, 37, pp. 457- 464
  - ❖ Londerer, C., Martin, K. (1997) „Executive Stock Ownership and Performance Tracking Faint Traces“. *Journal of Financial Economics*, 45, pp. 223- 255
  - ❖ Maher, M., Anderson, A. (1999) „Corporate Governance: Effects on Firm Performance and economic Growth“, paper presented at the Tilburg University Conference on: Convergence and Diversity in Corporate Governance Regimes and Capital Markets, Eindhoven, The Netherlands, November 4- 5
  - ❖ McConnell, J., Servaes, H. (1990) Additional evidence on Equity Ownership and Corporate Value. *Journal of Financial Economics*, 27, pp. 595- 612
  - ❖ OECD (1999) OECD Principals of Corporate Governance (www.oecd.org)
  - ❖ OECD (2004) OECD Principals of Corporate Governance, OECD publications

- ❖ OECD Transfer Pricing Guidelines, 2010.
- ❖ OECD – CTPA, Transfer Pricing Methods, 2010.
- ❖ United Nations Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries, 2013.
- ❖ HMRC, Transfer Pricing: Methodology, 2012
- ❖ Omran, M., Bolbol, A., Fatheldin, A. (2008) Corporate Governance and Firm Performance in Arab Equity markets: Does Ownership concentration matter?. *International Review of Law and Economics*, 28, pp. 32- 45
- ❖ Pitiyasak, S. Corporate Governance in Family Controlled Companies: A Comparative Study between Hong Kong and Thailand, www.thailandforum.com
- ❖ Rediker, K.J., Seth, A. (1995) 'Boards of Directors and Substitution Effects of Alternative Governance Mechanisms'. *Strategic Management Journal*, Vol.16, pp. 85- 99
- ❖ Rosenstein, S., Wyatt, J. (1990) Outside Directors, Board Independence and Shareholder Wealth. *Journal of Financial Economics*, 26, pp. 175- 191
- ❖ Shleifer, A., Vishny, R. (1997) A survey of Corporate Governance. *Journal of Finance*, 52, pp. 737- 783
- ❖ Stanwick, P., Stanwick, S. (2002) The relationship between Corporate Governance and Financial Performance. *The Journal Corporate Citizenship*
- ❖ Tirole, J. (2001) „Corporate Governance. *Econometrica*, 69, pp. 1- 35
- ❖ Weir, C., Laing, D., McKnight, P. (2002) Internal and External Governance Mechanisms: Their Impact on the Performance of Large UK Public Companies. *Journal of Business Finance Accounting*, 29(5) & (6), pp. 579- 611
- ❖ Williamson, O. (1988) Corporate Finance and Corporate Governance. *Journal of Finance*, 43, pp. 567- 591
- ❖ Winter Report (2002) The High Level Group of Company Law Experts on a

Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe, Brussels

- ❖ Yermack, D. (1996) Higher Market Valuation of companies with a small board of directors. *Journal of Financial Economics*, 40, pp. 185- 212
- ❖ Yermack, D. (1997) Good Timing: CEO stock awards and company news announcements. *Journal of Finance*, 52, pp. 449- 476